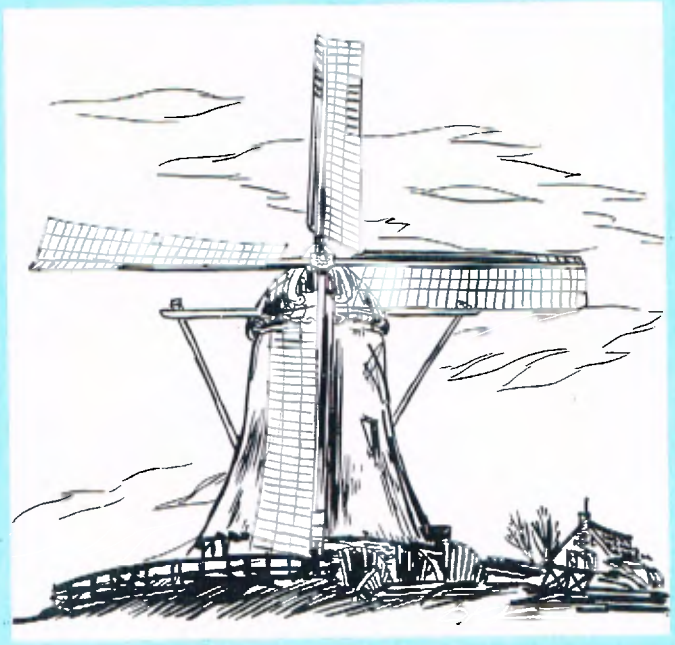

STELLINGWARVER SPREUKEKELINDER 1995

Ni'jjaorsdag
Dag van de Vrede
N.M. 11.56

zundag
1
jannewaori

maendag
2
jannewaori

Een haeze en een slakke vieren toegelieke ni'jjaor.

1995

Gemiddelden jannewaori: De gemiddelde maondtemperetuur is in Braöbaant roem 2°C en zakt naor et noordoosten gaonde tot zowat 1°C in Stellingwarf. Overdag wodt et gemiddeld een graod of vier, viefe en naachs vröst et 1°C. D'r vaalt tussen de 60 en 75 mm neerslag en op 7 à 9 daegen vaalt d'r sni'j. Et tal uren zunne leit de 40 en 50 uren.

deensdag
3
jannewaori

woensdag
4
jannewaori

Leste koe hekke toe.
Ja, mar de eerste os dot 'm los.

1995

Veur de twiede keer verschient de Stellingwarver Spreukekelinder. De eerste wodde saemensteld deur Peggy Klinkhaemer. Peggy Klinkhaemer was de schoelnaeme van de schriefster Grietje Hento-Stoker uut Wolvege. Op 28 meert 1993 raekte ze weg, wiels ze heur wark veur de eerste kelinder (1994) krek tot een goed aende brocht hadde. Et verschienen van de kelinder moch ze spietiggenog niet meer mitmaeken. Twintig jaor schreef Peggy Klinkhaemer in et Stellingwarfs. Alderdeegst verscheen d'r een hiele riegel boeken van heur haand in et Fries, o.e. "Gjin moarn dy't de jun ken", "Jildou fan 'e Wylgepleats" en "Fierder as de kimen". In et Stellingwarfs bin heur bekendste publikaosies: "Sprokkels en spraankels", "Pionnen op et schaekbod" en "Tjongerbrogge/Tsjongerbr êge". Zi'j scheef in tal van kraanten en tiedschriften. Jaorenlaank schreef ze veur heur wekelikse rebriek "Uut de griffeldeuze" in "De Stellingwerf". Johan Veenstra herdocht de schriefster in et tiedschrift "De Ovend" en zee over heur: "Ze zal in oons onthoold blieven as een vrouw die wus wat as ze wol, die heur miening dudelik naor veuren brocht." Mit hulpe van heur man pakken we de draod weer op om de kelinder veur et jaor 1995 saemen te stellen. Zo zol zi'j et graeg had hebben wild, daor bin ik van overtuugd.

Pieter Jonker

Meulen

Et thema van de kelinder dit jaor is meulen. In et Stellingwarfs is et "iene meule" en "twie meulen" en niet zo as de meerste meensken misschien wel daenken zullen "twie meulens". De meule is ok in Stellingwarf een belangriek onderwarp. De Stellingwarver Schrieversronte verzorgde een publikaosie van de heer Jelle Klaver onder de titel "Over molens, waterschappen en veenpolders in de Stellingwerven". Uut disse publikaosie hewwe netuurlik infermaosie haeld, die as jim veerderop op disse kelinder lezen kunnen. Anno 1995 bin d'r niet zoveule meulen meer in Stellingwarf. Rond 1800 was dat nog wel even aanders: 76! Meerstal weren dat waetermeulen. Et bin veural de kleine spinnekoppen en tjaskers die votraekt binnen.
Netuurlik haj' alderhaande soorten meulen. Waetermeulen stonnen d'r in drie soorten: de Wipmeule (spinnekop), de Achtkaante grondzeiler (Monnikmeule) en de Tjasker (mit naeme in West-Stellingwarf). De aandere meulen wodden meerstal bruukt veur et zaod: de Standerdmeule, de Achtkaante grondzeiler, de Stellingmeule en de Beltmeule.

(gegevens uut Meuleboek J. Klaver)

Zunne op 08.37, zunne onder 16.24

Driekeuningen (r.k.)
Epifanie (prot.)

donderdag 5 jannewaori

vri'jdag 6 jannewaori

Kreupel wil altied veurdaansen.
(wodde zegd in Peperge-De Blesse van
een domkop, die altied geliek hebben wil)

1995

Zunne op 08.35, zunne onder 16.33
E.K. 16.46

zaoterdag 7 jannewaori

zundag 8 jannewaori

Hi'j lopt mar wat te vinkevangen en zit op et dak
te muskefluiten en te kri'jemelken.
(wodde in Buil zegd van wie niks dot)

1995

Popke

Wat schruten
toffelde Popke
mit ni'jjaor
de huzen of,
fluusterde hi'j
zien vraogend
"heil en zegen";
nao zien weken
van "ni'jjaor"
begon veur Popke
weer een leven
zonder heil
en zonder zegen
tussen wal en schip.

Jan van Overtjonger
(uut: Zonder zille)

Scheurkelinder

Uutgeveri'je Van de Berg uut Enschede geft een hiele riegel scheurkelinders uut in verschillende (streek-)taelen. Misschien het de Stellingwarver kelinder wel de kleinste oplaoge; wi'j bin ja ok mar mit een klein koppeltien en nog niet zo lange uut aende mit et ni'je fenomeen scheurkelinder.
Aenlik moet ik weeromme daenken an vroeger, an de scheurkelinders thuus en de scheurkelinders die a'k as kiend kreeg mit et kastfeest van de zundagschoele. De blatties wodden d'r ofscheurd en beweerd. Aorig dat Uutgeveri'je Van de Berg mit disse oolde tradisie deurgaot. In de Stellingwarven zullen allicht meensken wezen die kelinderblatties beweren. Aanderen zoas ikke, die zullen ok wel es een peer daegen aachterop wezen. Veur et taelkundig materiaol het de redaktie van disse kelinder gebruuk maekt van et materiaol van de streektaelschriever H.J. Bergveld, van et materiaol van de vroegere siktaoris van de Schrieversronte, J. W. Nijholt, en netuurlik van oonze grootste bron: et Stellingwarfs Woordeboek van dr. Henk Bloemhoff. Van de Stellingwarver schrievers kregen we alle mitwarking angaonde de schrieveri'je die we dit jaor publiceren.
Veur alle mitwarking hattelik daank!

maendag

9

jannewaori

deensdag

10

jannewaori

Geld kan jow altied bruken.
(aforisme van Oene Bult)

1995

woensdag

11

jannewaori

donderdag

12

jannewaori

Een snee in et oor hebben.
(dronkend wezen)

1995

Stee

D'r was een boer in Langedieke
die 't lessend nogal gottig zee:
"Zo wied a'k om me henne kieke,
is dit mien eigen vri'je stee!"

Ze hullen 'm dus veur een rieke!
Mar och, hi'j zee et op 'e plee!

Jouk
(Uut: Greensgeval)

Over principes

Men gaddert ze graeg in de massa,
mar lat ze weer staon veur de kassa.

Over geld

De iene zet et in de draank,
de aander het et op 'e baank,
mar wie d'r altied zonder zit,
't is wonder, mar die zit d'r mit!

Over kiender

Een broekien en een rokkien:
de klepel en et klokkien.

Jouk
(Uut: Greensgeval)

vri'jdag

13

jannewaori

zaoterdag

14

jannewaori

De kri'je in et waeterbad, morgen de wereld nat.

1995

Zunne op 08.30, zunne onder 16.43

V.M. 21.27

zundag

15

jannewaori

maendag

16

jannewaori

Iene bonte kri'je maekt nog gien winter.
(zeggen ze in Ooldelaemer/Ni'jlaemer)

1995

Woordeboek

D'r wodt op et heden drok warkt an diel III van et Stellingwarfs Woordeboek. Et verschienen van diel II in 1994 gaf een hiele drokte, mar wardering was d'r alom. Uut goed twintig Stellingwarver dörpen staot d'r now een protte taelkundige infermaosie bi'j mekaander. Ie kun et boek bruken as naoslagwark, as studieboek, mar ok as leesboek. Woorden en uutdrokkings daor aj' nog niet eerder van heurd hebben of die bi'j jowzels in et vergeetboek stonnen. Iene conclusie is mar meugelik: et Stellingwarfs is riek van tael. Diel II telt 843 pagina's, stiefvol mit prachtig Stellingwarfs. Op disse kelinder kun jim tal van veurbeelden vienen. Toch zollen we et ok prachtig vienen as jim as leesders en brukers van disse kelinder de redaktie mithelpen mit et opsporen van mooie uutdrokkings en gezegden, die we dan een aander jaor bruken kunnen op 'e kelinder. We gaon in et laeste van meert alweer an de slag mit de kelinder veur 1996. Jim inzendings bin altied welkom bi'j de Stellingwarver Schrieversronte, Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde. Mar as jim een aorig verhaeltien schrieven, of een aorig gedicht, dan is dat ok slim welkom! Laowwe d'r mitmekeer veur zorgen dat we in lengte van jaoren d'r een gezellige, informatieve kelinder van maeken.

De redaktie

oma

slangen an et berre
de stevige vrouw
is nao disse anslag
een schaemel vrommes
as zi'j praot
schieten heufden dichterbi'j
om te verstaon

't is min
hoop
is d'r
niet vule
mar ik heb et zien
ze het beloofd
om staorigan te beteren
en oma's
liegen nooit

Willem Jan Teijema
(Uut: Interieurarchitekt; Antekens van een andaon gemoed)

Begin van de Bidweek
veur de ienhied

deensdag
17
jannewaori

woensdag
18
jannewaori

Kring om de maone zal gaon,
kring om de zunne goelen zeemaanskiender omme.
(zeggen ze in Langedieke as d'r slecht weer komt)

1995

H.K.H. Preenses Margriet (1943)

donderdag
19
jannewaori

vri'jdag
20
jannewaori

Krummels opeten! Da's ok voer.
(zeggen ze in Scharpenzeel tegen een slechtetend kiend)

1995

Hossebosse bente

Hossebosse bente
De schaopies lopen in Drente
De koegies lopen in 't lange grös
'k Wol dat X (de naeme van et kiend)wat groter was

Alle variaanten op dit lietien vien ie in et Stellingwarfs Woordeboek diel II op pag. 416. Somstieden wodde et lietien anvuld mit:

..En as hi'j dan niet leren wou
Krig hi'j mit 't dikke touw
Vader en moeder de meester is dood
Van de wal of in de sloot
(optekend in Scharpenzeel).
of:
Dan kon zi'j gauw naor schoele gaon
As ze dan niet leren wou
Pakte de meester heur bi'j de mouw
(optekend op 'e Rizzerd).

Dit lietien wodde bruukt om et kiend rustig te holen, in de slaop te kriegen of om et kiend een plezier te doen. Somstieden konnen ok twie maegies tegenover mekaander staon die dan mekeer de hanen henne en weer trokken.

Dri'j (1)

Doe ik een jonge was van een jaor of tiene, doe laggen d'r over de Wegvaort twaelf dri'jen en ok nog een stok of twaelf batten en broggen. De Wegvaort is d'r niet meer, daor leit now de Pieter Stuyvesantweg in. We mienden dat we mooi klaor weren mit die mederne snelweg, mar aachterof he'k laeter wel es docht, dat et feitelik toch een veraarming west het veur dit gebied. Doedestieds wodde Ni'jtriene wel es Klein-Giethoorn nuumd en as et zo bleven was, hadde et in disse tied een beziensweerdighied west...
Mar om weer op die dri'jen te kommen: tegen de kaant van de vaort staot een 'stel' in et waeter van zwaore balken of paolen, betimmerd mit plaanken en mit vleugels ok van plaanken, naor de wal. D'r tegenover an de aandere kaant staot krek zoe'n stel. Of nee, niet krek zo, want op et eerste stel zit een ronde iezeren boolte en die zit niet op et stel an de overkaante. Op die beide stellen leit dan de dri'j over de vaort. Dat is een lange dikke plaanke, die mit een gat om de iezeren boolte van et stel sluut. Dat is et dri'jpunt.

Klaas van der Weg
(Uut: Daegelikse dinkies)

Op et volgende blattien veerder

Zunne op 08.23, zunne onder 16.59

zaoterdag

21

jannewaori

zundag

22

jannewaori

Hi'j is zo goed as koeke, mar krapan zo zute.

1995

L.K. 05.58

maendag

23

jannewaori

deensdag

24

jannewaori

Dat mes is zo stomp,
ie kun d'r in je blote gat op naor Keulen rieden.

1995

Dri'j (2)

Op et veurige blattien was ik uut aende zet om uut te leggen hoe as een dri'j warkt. Om de boel in liekwicht te kriegen wodt d'r op et kotte aende van de dri'j een verzwaoring anbrocht. Dat liekt wel een 'kiepehokkien' want daor zitten stiender in, zovule dat de boel krek in liekwicht is. Een klein drokkertien op dat hokkien is dan ok al genoeg om de dri'j van et stel an de overkaant los te maeken en dan kan hi'j makkelik eupen dri'jd wodden. De schippen en bokken en praemen mit riet en turf konnen d'r dan zo deur veren. An een dri'j zat altied een leuning, soms wel een dubbelde. Zoe'n dubbelde leuning zit now nog an de dri'j over de Scheensluus. Die is trouwens ok zo bried daj' d'r wel over fietsen kunnen. Dat was mit de meerste dri'jen niet et geval. Die weren vule smalder en et gebeurde dan ok mennig keer dat d'r iene bi'j de dri'j daele stapte en in de vaort te lane kwam. Zo bin d'r in 't verleden wel es bricke ongelokken op die dri'jen gebeurd. Ik wete nog goed, dat een man en een vrouw, die bi'j oons in de buurt woonden, een keer bi'j de winterdag, morgens in et donker, bi'j de dri'j daele stapten en in et koolde waeter terechte kwammen. Ze bin allebeide weer beholen op 'e wal kommen.

Klaas van der Weg
(Uut: Daegelikse dinkies)

Makkinge

Een polder, een iesbaene, laenen, wat bos
En bouwlaand en patties, een wal mit gruun mos

Een schoele, een karkien, de winkel van Haarm
Waor vroeger de tram leup, hej' now briede baarm

De botterfebriek en de brink mit zien pompe
En oolde Piet Post mit zien stokkende klompe

Ja machtig dat bin ze, ja haost allegeer
Mar iene is keuning, van dörp en van heer

Bedeerd en hiel eernstig, zo dri'jt die mar deur
Die keuning van Makkinge, altied mar deur!

Iewenlaank keuning van oolden en kiend
Dat blift die oold meule, in weer en in wiend!

Henk Bloemhoff
(uut Foddelpenneri'j, 1974)

woensdag

25

jannewaori

donderdag

26

jannewaori

Kruus komt thuus.
(wodt zegd as de ellende weer begint)

1995

vri'jdag

27

jannewaori

zaoterdag

28

jannewaori

De mond raffelt him haost uut.
(as iene drok praot)

1995

Meule in Makkinge

De tekst op et veurige kelinderblad is laeter ok bruukt as liedtekst en opneumen op iene van de langspeulplaeten van Henk en Sietske Bloemhoff. Sund 1974 is de botterfebriek d'r al niet meer, mar de oold meule is gelokkig opknapt en wodt deur een aktieve groep meensken in staand holen. Volop aktiviteit is daor in en op 'e meule in Makkinge. Een hiele koppel vri'jwilligers zorgt dat de meule goed onderholen wodt, dat d'r nog maeld wodt en dat de meule riegelmaotig veur pebliek toegaankelik is. September veurig jaor is naost de meule ok nog et streekmuseum "Oold Ark" eupend. Al mit al de muuite van een bezuuk wel weerd.
Tot 1925 staot d'r een meule in Twietel, een buurtschop onder Makkinge. De meule van Weijert Zeephat wodt overneumen deur de ni'j stichte cooperaosie. Zeephat wodt bedriefsleider. Hi'j blift mulder tot 15 april 1963. Hi'j is dan ningtig jaor oold en krigt toestemming om nog twie daegen in de weke te dri'jen. Tot 1970 maekt hi'j daor gebruuk van en dan stopt hi'j. In 1905 kochte Zeephat de meule in Twietel. Op 5 juli 1912 braant de meule tot de grond toe of. Zeephat kocht de hooltzaegemeule van Postma en Van der Sluis op 'e Gediek veur vierhonderd gulden. Mar doe de meule weer hielendal opbouwd was, hadde et him intussen mitmekaander wel f 2.800,-- kost.

(gegevens J. Klaver, Oosterwoolde)

bi'j laampelocht

as wi'j om de grote taofel zatten
de pietereulielaampe an
en mitmekeer oons broggien atten
hoe noff'lik schoften was et dan
de blienen winteraovens dichte
de wereld veer - wat wussen wi'j
doe nog gien radioberichten
gien oorlogsfilms - zonder t.v.
mar an de schaden op et bedschut
hadden wi'j as kiender altied nocht
wi'j fantaseerden in oonz' onschuld
bi'j die schaden van et laampelocht
as 't volk dan aachter de bedsdeurties lag
bestreek Mem et vuur, dat was 't besluut
en ok et aende van de dag
dan poestte zi'j de laampe uut

Lamkje Hof-de Boer
(Uut: Van mien kaant bekeken)

Zunne op 08.14, zunne onder 17.12 N.M. 23.49

zundag

29

jannewaori

maendag

30

jannewaori

D'r is gien pot zo schillig
of d'r past wel een lid op.

1995

H.M. Keuniginne Beatrix (1938)

deensdag

31

jannewaori

woensdag

1

feberwaori

Ie eten ze bi'j 't panne vol
en schieten ze bi'j 't wanne vol.
(knollen eten)

1995

Winter

Ik daenke an jow, winter
mit jow sni'j en mit jow ies
mit jow koolde oostenwiend,
jow lochten blauw en gries.

Ik vule jow, winter
an mien hanen en gezicht,
onder mien hoolten klompen
as jow witte deken d'r weer ligt

Ik hole van jow, winter,
van jow vlokken die daelen
en jow zwatte slaanke bomen
ze blieven mooi, al bin et kaelen.

Ik kieke naor jow, winter,
naor jow strakke witte lanen
naor jow pegels an de geuten
al weren et jow eigen tanen.

Ik luuster naor jow, winter
naor jow stilte overal buten
naor de koenen in et stro
aachter wit bebloemde ruten.

Blieve nog wat, winter,
jow vienen bi'j oons waarm plak,
mar kiek, d'r valen al druppen
van oons besni'jde schure-dak

Harmen Houtman
(Uut et Fries Laandbouwblad van 13 feberwaori 1980)

Jan van Schoot

In november 1994 verschient bi'j de Schrieversronte et boek "Fokke Middendorp op 'e tekst over burgers en ereburgers".
Bekende dörpsfeguren en bekende inwoners kommen an bod in dit boek. Even een fragment uut et verhael over Jan van Schoot:
"Et heugt me nog dawwe op een dag bericht kregen van et station dat d'r veur oons een wagon Chinamatten ankommen was. Of we die mar even ofhaelen wollen. We hadden een goeie naeme bi'j de importeur en dat was doe alles. Pa zee me de matten mit zo weinig meugelik onkosten naor huus te transporteren en Petrus, iene van oonze bedienden, mos me d'r bi'j helpen. Dat hul in dat ik bi'j Ensing, de haandel in veevoer, een platte waegen lienen mos en bi'j Eduard Kruiper, de bakker, de kedde om die waegen te trekken. De vader van Petrus was vrachtrieder, dat zodoende was Pa van miening dat Petrus wel mit peerden ommegaon kon. Tachtig balen matten mit in ieder twintig stoks van verschillende maoten en et was zwaor wark om die balen op 'e waegen te kriegen. "Daor woj' stark van," zee Pa en daor was alles mit zegd.
Doe we genoeg op 'e waegen hadden kwam de kedde d'r veur en ik wol vanzels graeg mennen. Dat leek me zo mooi toe. Dat was 't ok wel, mar die verrekte kedde was d'r an wend bi'j elke klaant stille te staon en omdat Eduard een beste zaeke hadde mit een protte klaanten zette de kedde zowat bi'j elk huus de waegen op 'e rem en mos ik him weer starten mit een beste tik op 'e kont."

(Uut: Fokke Middendorp op 'e tekst over burgers en ereburgers.)

Maria Lichtmis (r.k.)

donderdag
2
feberwaori

vri'jdag
3
feberwaori

Op een adverteensie komt altied ien reaktie: de rekinge
(aforisme van Oene Bult)

1995

Zunne op 08.02, zunne onder 17.25

zaoterdag
4
feberwaori

zundag
5
feberwaori

Kwaod wezen is meselik.
Kwaod blieven is duvels.
(zeggen ze in Blesdieke)

1995

Sni'jklokkies

De winter is nog niet veurbi'j
of jim staon te bluuien.
Hoe konnen jim zo vlogge
deur de hadde kluten gruuien?

De zunne hadde nog gien macht
om jim te verwaarmen.
Alles was nog lieke kael,
niks kon jim beschaarmen.

En toch staon jim d'r weer
op die donkere eerde.
Dat de grond een jaor laank
toch zowat moois beweerde.

M. Jonker-Veenstra
(Uut: Een voegel zong)

De dagkelinder

Zien blote voeten
over de bedderaand
schoffelen bibberend
in de zwat sejetten sokken
zien eerste gaank
is naor 't beschot
an d' overkaant
om mit een natte vinger
't priegelblattien
of te plokken
wat waeter
om de kop
de pette en de brille op
begin van 't daegeliks ritueel...
De dag, de tekst
de volle maon'
de grap, de preek,
dan slim voldaon
en weltevree
brengt hi'j zien blattien
naor de plee...

Peggy Klinkhaemer
(Uut: Liwwadder Kraante 9 jannewaori 1982)

maendag 6 feberwaori

deensdag 7 feberwaori

Hi'j is zo drok,
de broodkosten konnen him wel stikken.

1995

Gemiddelden feberwaori: Et verschil maondtemperatuur tussen Braobaant en Stellingwarf is opni'j zowat 1°C: respectievelik 2,5°C en 1,5°C. Gemiddeld gaot de temperetuur overdag omhogens van 5°C naor 7°C, mar naachs zakt ze nog tot -1°C. Sni'j vaalt d'r op 7 à 9 daegen. D'r vaalt tussen de 40 en 60 mm neerslag en de zunne schient 60 à 65 uren.

woensdag 8 feberwaori

donderdag 9 feberwaori

Ies en vis bruuk ie as et d'r is.

1995

65 jaoren

65 jaoren
en toch een ni'j begin.
Levens langste reize
hej' al maekt.
't Wodden now
dagtochies.
Totdat de eeuwige
reize begint
mit et aende.

Karst Berkenbosch
(uut: Lyrische kraante van de LC 28 september 1974)

Meulen in de Groote Veenpolder

Op 'e begroting van de Groote Veenpolder komt in 1852 een post veur van f 50.000,-- veur zes grote meulen. Op 23 juni 1854 wodt veursteld om twie meulen te plaetsen. Iene an de Tjonger, bi'j de oolde vaort van Dragt, en iene bi'j de Scheenesluus, 'regt voor de Helomavaart'. Raoming van de kosten: f 20.000,-- In 1855 bin de meulen no. 1 en no. 2 klaor en de mulders in funktie. Ze verdienen drie gulden in de weke en hebben vri'j wonen bi'j de meule. Twie meulen kun et waeter niet op peil holen. D'r wodt een dadde meule bouwd in 1858 veur f 9.300,--. De meule komt dichtebi'j Schoterziel, wiels d'r ok nog een vierde kommen moet. Die is klaor in 1864 en kost f 8.950,--. D'r komt veur f 825,-- een huus bi'j en de meule krigt as plak De Langelille. Mar nog is et niet genog om et waeter de baos te wodden en komt nommer 5 bi'j Ni'jtriene an de Helomavaort (1871). De zesde komt in 1880 op 'e Langelille. Al mit al het al even duurd, mar de plannen van 1852 weren toch warkelikhied wodden.

(gegevens J. Klaver)

vri'jdag

10

feberwaori

zaoterdag

11

feberwaori

Hi'j gaot van Jetze.
(aj' bewusteloos raeken)

1995

Septuagesima
Zunne op 07.50, zunne onder 17.38

zundag

12

feberwaori

maendag

13

feberwaori

Kwat over de sluus,
aj' hadde lopen bi'j' gauw thuus
(Ni'jhooltpae)

1995

Humor

Mit vremde woorden en zok spul
Har Jan vaeks hiel wat drokte.
Hi'j lag d'r glad mit overhoop,
Zodat et wel es hokte.
Jan was lestdaegs niet al te goed
En zee: 'k Bin wat uut odder,
Ik heb zoe'n sniedings in et lief,
't Is lange niet in odder.
Ik dochte eerst: 't Bin wienen, heur,
Mar Dokter zee vandaege:
"Et is een min geval mit jow!
't Is "humor an de maege"!"

H.J. Bergveld
(Uut: Klaeterjaegers)

kelinder

kelinder wiezer van de tied
waorom blief ik altied mar allienig
op mien zuuktocht naor gelok
gelok dat veur et griepen ligt
mar aj' et griepen is et vot

kelinder wiezer van de tied
waorom gaoj' zo keihad wieder
waorom hool ie nooit es still'
moej' dan altied iewig deurgaon
in jow rooftocht deur de tied

kelinder wiezer van de tied
waorom kan ik jow niet bi'jholen
waorom loop ie veerder op mi'j uut
mar ik geef mien inhaelwedstried
zonder veerder speulen op

kelinder wiezer van de tied
ik scheur mien laeste blattien of

Knillis
(Uut: de blienen eupen)

deensdag

14

feberwaori

woensdag

15

feberwaori

't Is kwat veur schieten, maek de broek mar los.
(aj' naor de tied vraogen)

1995

donderdag

16

feberwaori

vri'jdag

17

feberwaori

Et het een hiele hoop haelen om 'e klinke.
(et is zomar niet klaor)

1995

Geschiedenis

Streekgeschiedenis boeit altied een protte meensken. Iene van de orgenisaosies in Stellingwarf die him daorveur inzet, is de Vereniging Historie Weststellingwerf e.o. Jaorliks zetten ze bi'j 't winter een pergramme op mit lezings en excursies. De verieninge het ok een eigen tiedschrift, "De Stelling". De verieninge gong in 1980 uut aende mit twaelf leden; op et heden bin dat d'r 325. Ze bin drok doende mit et opzetten van een documentaosie over de geschiedenis van de eigen streek. D'r bin ok appatte warkgroepen: de Warkgroep Genealogie (kommen alle maonden bi'jmekaander), de Warkgroep Oold Schrift en een Warkgroep Archeologie. In de Eupenbaore Biebeltheek in Wolvege en Noordwoolde kuj' ok een groot stok van et archief raodplegen. Daor bin ok klappers op de doop-, trouw- en begreefboeken.

Veur meer inlichtings: mevr. Klaasje Kerkstra-Ernst, Lindedijk 3, 8481 KH Ni'jtriene.

Pieter Jonker

Vrij

Zweven
zonder zwaortekracht,
veer vot
aachter de horizon,
vri'j,
los van de wereld...
et blieft een droom:
altied bin we
argens,
nooit nargens.

Jan van Overtjonger
(Uut: Onderwegens)

zaoterdag
18
feberwaori

zundag
19
feberwaori

Aj' in de sloot springen,
woj' haost altied nat om beide bienen.
(een ongelok komt nooit alliend)

1995

maendag
20
feberwaori

deensdag
21
feberwaori

Et gaot him krek as de riekemannegies (nieren):
hi'j zit in 't vet en krigt d'r niks van.

1995

Biezunder blattien

Dit kelinderblattien is nog krek een betien meer biezunder as al die aanderen. Aj' mit dit blattien naor boekhandel Zwikstra in Wolvege gaon of naor boekhandel Bahnmüller in Oosterwoolde, dan kuj' daor disse weke een hiele hael doen.
Aj' dit blattien tonen an de winkelman of -vrouw, dan kuj' et prachtige verhaeleboek "De kleine tamboer" van B. van 't Hooltpad veur een slieterspriesien ophaelen. De aandere 51 weken van 1995 kost et boek f 15,90. En omreden jim zo sekuur dit kelinderblad lezen, betaelen jim now f 4,90.

Now hebben jim al een hiel stok de kosten van disse kelinder d'r weer uut. Aj'm de rest van et jaor ok goed uut de doppen kieken, dan kuj'm nog meer verdienen.

B. van 't Hooltpad is de schoelnaeme van Bonne de Vries uut Noordwoolde. Hi'j wodde op 31 jannewaori 1918 in Ni'jhooltpae geboren. Sund 1985 schreef hi'j kotte verhaelen. Et bin verhaelen veur een bried pebliek. Bi'jtieden eernstig van toon, soms slimme humoristisch, mar altied herkenber. En neffens Johan Veenstra is De Vries een ras-verteller.

Pieter Jonker

Et wark van de Stelling

Ze weren rechter, bestuurder, ambassadeur, gevolmachtigde, netaoris en wat al niet. Alhoewel we niet percies weten wat de stelling now percies allegere te doen hadde, kuj' uut oolde teksten nog wel een indrok kriegen.
Zo maeken de etten van Drente en de stellingen van Stellingwarf in 1461 een overienkomst. Ze zullen o.a. meensken uut heur eigen laand perberen te pakken te kriegen die in et aandere laand wat daon hebben dat strafber is. We lezen: '... en in et dörp daor de klokke lödt, moet de schulte in et laand van Drente of de stellings in Stellingwarf mit et hiele dörp an et opsporen, elk mit de beste persoon per huus (of: per femilie). De etten bin de leden van de etstoel, de hoogste rechts- en bestuursinstelling van Drente. Ok het de stelling netaoriswark. Uut 1465 kuj' lezen: "Evert Coepssoen, stelling te Scherpenzeel verklaart dat Kathrine Kerstken Lamberts weduwe met Rant Alberts haren momber (=voogd, verzorger) haar testament heeft gemaakt, waarbij ze hoofdzakelijk O.L. Vrouwe memorie in de L. Vrouwekerk te Campen tot haar erfgenaam instelt." In 1504 kwam d'r een aende an et belangrieke plak dat de drie stellings altied inneumen hadden. De grietman wodt de baos van de ni'je grieteni'je.

(Uut: Henk Bloemhoff, Stellingwarf in de Middelieuwen)

woensdag

22

feberwaori

donderdag

23

feberwaori

Hi'j het et in et snottien.

1995

vri'jdag

24

feberwaori

zaoterdag

25

feberwaori

Die wat speert, die wat het, die de boel niet opvret.

1995

Et laompien

Et laompien was zo klein
doe et op de wereld kwam,
misschien was et daordeur
dat zien moeke him niet nam.

Zi'j slikte him niet of,
kwam ok niet an zien vacht,
ze leut him màr alliend
't was midden in de naacht.

Morgens in de grieze dauw
pakte de boer him zachtes op,
et leek wel dat hi'j dood was
mit zien kleine hangende kop.

Doe hi'j in de waarmte kwam
begon hi'j weer wat te leven
en in de grote honnemaand
het de vrouw him et flessien geven.

En zie daor leup hi'j weer
waggelde deur de keuken
hi'j ontdekte et waarme vuur
en het an de kiender reuken.

Now is hi'j alweer groot
en lopt mit de kiender in 'e lanen,
mar as de vrouw es komt
slikt hi'j nog heur hanen.

Harmen Houtman
(Uut: Fries Laandbouwblad, 1978)

daank je!

daank je zeggen is een keunst
daank je zeggen veur een geunst
of veur een kleinighied misschien
wat bloempies uut een tunegien
of veur een kiend dat jow anlacht
of veur een hiele mooie dag
daank je zeggen veur et leven
al is 't jow ok niet altied geven
soms was 't goelen, soms was 't wille
zoks dat maekt je wel es stille
mar toch 'daank je' da's de keunst
want elke dag is ja een geunst.

Lamkje Hof-de Boer
(uut: Van mien kaant bekeken)

Zunne op 07.21, zunne onder 18.04

Rosenmontag

zundag 26 feberwaori

maendag 27 feberwaori

Evert op 'e rogge.
(wodt zegd van iene die lui is)

1995

Vastenaovend

deensdag 28 feberwaori

Aswoensdag (r.k.)
N.M. 12.49

woensdag 1 meert

Haantienklap, kossien brood.
Nog een klap, de koop is groot.
(wodde in Munnekeburen zegd as d'r wat klaor was)

1995

Meziek

Meziek, de maot', de toon, de heugte.
't Dal, de piek, de koolde, waarmte, dreugte.
Koffieroom, de zute droom,
hadde wiend en hiete stoom.
Meziek fluit in mien oren,
et orgel zaacht' en ingelkoren,
een sluwe slang, een zaachte wiend.
Menuten laank een raozend kiend.
Meziek: een dal van genieten in iewig gruun,
zaelig genieten in tiedloos bruun.
Mien meziek is luustr'en naor et levend
as 't stille is of drok of zaachte regent.

Gerda A. Roeland-Hento
(Vert. uut: Witte Wolken)

(fragment)
De Meulemaeker (1)
deur Fokke Middendorp

Twie van mien overgrootvaders waeren meulemaeker, mien grootvader en mien vader waeren et en daoromme wodde besleuten - et was nog in de tied dat een joongien van 14 jaor niks aanders in te brengen hadde as lege briefies - dat ik dat vak ok mar leren mos...
December 1926
Vandemorgen was Geert Gooijer al vroeg mit zien bosschop an de timmerwinkel. De meule leup waarm onder et maelen, et zat him bi'j de asse, zee Geert. Et rookte et uut. Hi'j duste zo niet meer te dri'jen, et was niet meer verantwoord,hi'j hadde de vang d'r op gooid. "Jim moe'n vot-op-slag kommen en de boël naokieken," zee hi'j. "Ik moete maelen, et waeter staot al een paer voet op 'e haegen en d'r zit nog meer regen of sni'j in de locht."
Evenpies laeter zatten we al op 'e fiets en reden we de Rieksweg uut. Et was gloepende koold mit een schraole noordoosten- wiend. Ik hadde wel een dikke bonker an, mar et sneed me nog deur alles henne. Mit een goed kertier weren we bi'j de meule en mit Andries Veenstra - mien leermeester en een krekke meulemaeker - veurop klommen we bi'j de smalle trappen op naor boven. Daor in de kop van de meule mossen eerst de stormloeken d'r uut om wat meer locht te kriegen en doe zaggen we et al gauw.
Op et volgende blattien veerder.

Wereldgebedsdag

donderdag

2

meert

vri'jdag

3

meert

Die niet geren, die niet speren
(gezegde van De Hoeve)

1995

Zunne op 07.06, zunne onder 18.17

zaoterdag

4

meert

zundag

5

meert

Geld maekt minder ongelokkig.
(aforisme van Oene Bult)

1995

De meulemaeker (2)

Doe zaggen we et al gauw, dat de halsstien onder de asse een grote schilfer kwiet was. Et hadde daor vrongen en et zaekien leup an. Deur dat eupen gat, bi'j et kruus van de wieken, blaosde die verrekte wiend oons alle koolde om de huud, die d'r in et hoge noorden mar te vienen was. We sturven et zowat of in de meulekop. Die halsstien mos onder de asse weg, daor zat niks aanders op. Mar daorveur mossen we wel eerst de hiele asse lichten. Mit muuite sleepten we een zwaore doemekracht naor boven. Et weer was d'r intied ok niet beter op wodden. Een zwaore regenbujje striemde over de poolder en deur et eupen stormloek kregen we now mit de wiend ok nog et nodige waeter op 'e huud. Ik hadde de aorighied d'r al dikke of, mar die stien mos d'r uut. Geert was al naor Wolvege om de voerman te waorschouwen, die him naor de stienhouwer brengen mos as medel veur een ni'je. Mit een hoop gescheur en gevrot konnen we dat zwaore kring op et laeste d'r onderuut wrikken. Hi'j zat dikke onder et vet en tree veur tree kregen we him - ondaanks de koolde zwietende as otters - bi'j de trappen daele naor beneden. Ik was doodmu en kepot van ellende, mar gelokkig hadde Geertsje van Geert een vas bakkien koffie klaor, waor we weer een betien van op 't verhael kwammen.

Fokke Middendorp
(Et volgende blattien vertelt Middendorp veerder)

De meulemaeker (3)

Al een dag of wat laeter was de ni'je halsstien klaor en Pieter Wapstra, de voerman, brocht him deur een vroege sni'jstorm henne naor de Lende. Wi'j fietsten d'r aachteran en waeren even laeter ok weer bi'j de meule. Weer die rotloeken boven in de meule eupen, aers koj' gien haand veur ogen zien, en weer die verhipte koolde. Now hawwe d'r op de koop toe nog fiene sni'j bi'j. Doe we mit een hoop gemattel de stien boven kregen hadden, leup et zwiet oons al weer bi'j de rogge daele. Lange duurde dat niet, want even laeter kreeg de koolde oons weer te pakken. Veural de hanen vullen je zowat of. We hadden de polsmoffen an, van die haansken zonder vingers, aers koj' gien stok ark vaaste holen. Mit de doemekracht kregen we de asse weer vri'j en mit hier en daor een kiele kregen we mittertied de stienen op de goeie hoogte te plak. Dat stikt altied nauw, want mit een klein verschil in de staand kan de boel zo weer waarm lopen. Veurzichtig leuten we de asse zakken en de meule kon weer dri'jen. Doodop en stief van de koolde leut ik me tot onder in de meule zakken, waor ik op een staepel visfoeken van Geert daele vul as ien hopien ellende.

Fokke Middendorp
(Op et volgende blattien vertelt hi'j et leste stok van zien verhael.)

Gemiddelden meert: In de loop van de maond gaon de tempereturen overdag omhogens naor 7°C naor 12°C en naachs van om et vriespunt henne naor 3°C. D'r vaalt tussen de 45 en 55 mm neerslag en de zunne schient tussen de 100 en 110 uren.

maendag
6
meert

deensdag
7
meert

Een dreuge meert is geld weerd,
as 't in april mar natten wil.

1995

Biddag veur et gewas
en de arbeid (prot.)
Internationaole Vrouwludedag

woensdag
8
meert

E.K. 11.13

donderdag
9
meert

Zwat, zwat, acht hoeken en gien stat.
(raodsel uut Ni'jhooltpae; oplossing: een turf)

1995

De meulemaeker (4)

Andries bleef boven om de zaeke daor onder et proefdri'jen in de gaten te holen; ok hi'j zat, krek as ik, van onderen tot bovenen onder dat vieze dikke meulevet.
Buten de meule zag ik Geert ommescharrelen en even laeter heurde ik him de vang lichten. Naost me begon eerst staodigan mar al gauw rapper en rapper de koningsspille te dri'jen. Et bonkelrad greep in de kammen van et schoeverad en van overal uut de meule kwam et kraeken en kreunen van et in mekaer griepende hooltwark. Evenpies laeter kwam et eerste waeter al in de schroefbak opzetten. Deur de tussenbak en de veurbak belaande et daor waor Geert et hebben wol: in de meulesloot. Mit alliend de wiendbodden op 'e wieken sleug de meule d'r mit disse wiend toch nog een batse waeter uut. Nog een dik ure hullen we de boel in de gaten. Zo now en dan mos d'r weer vet op 'e assen, de ni'je stien mos et nog opnemen, mar doe bleek wel dawwe et kerwei goed daon hadden. Tegen de sni'jstorm in zetten we weer op Wolvege an. Onder de hoge bomen van de Rieksstraotweg begon et al te donkeren. We waeren tot in de botten toe koold en zaggen d'r uut as varkens. Wat een rotvak, dat meulemaeken...

Fokke Middendorp
(Uut: Her en der deur et oolde Wolvege)

Kroeglopers

Ze zatten morgens slimme vroeg
al op een stoeltien veur de kroeg.

En om tien ure, koffietied,
doe zatten ze daor nog altied.

En in de middag - et was waarm! -
onder een hiel groot zunneschaarm.

Op 't laeste - 't leup al tegen zessen! -
tussen een protte lege flessen!

Et weren - dat kuj' dus wel lezen! -
een peer gezonde pimpelmezen!

Jouk
(uut: Wille op 'e brille)

vri'jdag **zaoterdag**

10 11

meert **meert**

De bi'je morgens niet op 'e vlocht,
kikt de iemker bezorgd naor de locht.

1995

Zunne op 06.50, zunne onder 18.29

zundag **maendag**

12 13

meert **meert**

Huzen as kestelen.
Luzen as kemelen.
(gezegde uut Noordwoolde)

1995

oma 2

et kon niet aanders
'k hebbe vraogd
hebben jow vule piene
ja jonge, ja
meer dust' ik niet
te vraogen

wi'j
hebben jow vot brocht
een traoge stoet auto's
zwat veurop

jow
zag ik mit kieken
aachter de witte wolkens
uut et diepe blauw
veurzichtig
kwammen zunnestraolen
locht en waarmte
dat bin jow

Willem Jan Teijema
(Uut: Interieurarchitekt;Antekens van een andaon gemoed)

Zunsondergaank

Rood en glundig
gaot de zunne onder,
gluuiende van lelkens en verdriet;
et leven is een wonder,
mar de meensken zien et niet.

Lodewiek H.

deensdag

14

meert

woensdag

15

meert

Ie kun beter een zwaarm bi'jen huden
as iene jonge meid
(Ni'jhooltpae)

1995

Poerimfeest (isr.)

V.M. 02.27

donderdag

16

meert

vri'jdag

17

meert

Hoolthakken kuj' je twie keer bi'j waarmen:
Ien keer bi'j 't hakken en ien keer bi'j 't stoken

1995

Daenk om 'e voegels

As een koolde poester
Om de huzen wi'jt,
As et now es haegelt
En dan weer wat sni'jt,
Dan vien ie et noflik
Bi'j de waarme heerd!
En een paantien koffie
Is je hiel wat weerd!
As 't zo gloepend koold is
En et vrust, dat 't kraekt,
Dan is 't krek, as 't eten
Twie keer zo goed smaekt!
As de wiend mit vlaegen
Om je slaopen snidt,
Daenk dan es an 't vinkien,
Dat op 't potrak zit!
An de zwatte liester!
't Bi'jebietertien!
Musken in de hede!
't Winterkeuninkien!
Zie ze daor es zitten
Op et kaele hoolt:
Mit een lege maege,
Hongerig en koold...!
Wi'j kun oons nog waarmen,
Eten oons nog zat...
Toe! Maek ze es bliede!
Geef heur ok es wat!

H.J. Bergveld
(Uut: De oolde pook)

hopen

hopen is et meerste
wodt wel zegd
mar hopen is ok niet alles
et moet ok es mit zittent

Knillis
(Uut: van dat ik nog mar vaeke)

Zunne op 06.33, zunne onder 18.42
H. Jozef (r.k.)

zaoterdag

18

meert

zundag

19

meert

Een hond wil wel es prezen wodden,
laot staon van een meenske.
(gezegde uut Ni'jberkoop)

1995

Begin van et veurjaor 03.15 M.E.T.

maendag

20

meert

deensdag

21

meert

Een koolde meert en een natte april,
dat is wat de boer graeg wil.

1995

Wolvege

De meule maelt now,
anzet deur strakke wienden,
't verleden kepot

geld as waeter stroomt
over Lindenoords lanen:
peerde-traktement

vanuut et vliegtuug
vreten kraompies meensken op
as et jaormark is

een aek'lig ofscheid:
ik zie alliend mar zwannen
in de spoorsingel

stoplochten dwingen
om alle kleppen te zien
van jow drokke hatt'

naemen van straoten:
de jonge kiender speulen
oolde 'helden' vot

... misschien heb ik wel
leerd in jow holle schoelen
hoe'k dit schrieven mos...

Harmen Houtman

Meule van Wolvege

Al in 1664 hadde Wolvege een meule. De meule ston op et plak dat now nog de hieltied de Meulepolle hiet. Uut de stokken weten we dat Broer Wigeri en Jan Jansen Bensink (de mulder) op 21 december 1758 de meule verkopen an Elias Wigeri. De koopsom is 905 1/2 gooldgulden. In 1770 is Jan Pieters Poort de mulder en hi'j wodt in 1789 opvolgd deur zien zeune Douwe Pieters. In 1804 is de meule in hanen van Fokke Roelofs en Marten Lourens en de kooppries is dan al oplopen tot 2420 gulden. In 1880 wodt de meule ofbreuken. Dan duurt et nog acht jaor veurdat de meule bouwd wodt an de Heufdstraote West. Et is een hoge stellingmeule wodden die een vlocht het van 28,3 meter. Opdrachtgever is Wiebe Hooisma. Opvolger is Hulscher. Et dochtertien krigt een klap van iene van de wieken as ze op 'e stelling staot, en raekt weg. D'r volgen nog meer mulders tot in 1930 de CAF in Berkoop de meule overnemt. Tot 1934 wodt d'r zaod maeld veur de CAF deur mulder E.K. Lenstra,en dan wodt de meule stop zet. Et zal 41 jaor duren veurdat d'r weer maeld wodden zal. De gemiente nemt de meule van de CAF over en hi'j wodt weer opknapt. Dezelde mulder van doe wodt weer mulder: E.K. Lenstra! De zeune van Lenstra nemt tegere mit een ploegien enthousiaste meensken et wark over as Lenstra in 1979 wegraekt. De zeune overleeft zien vader niet zo lange.

(gegevens J. Klaver)

Z.H. Preens Pieter-Christiaan (1972) L.K. 21.10

woensdag

22

meert

donderdag

23

meert

Nao regen komt nogal es weer regen.
(aforisme van Oene Bult)

1995

Maria Bosschop (r.k.)

vri'jdag

24

meert

zaoterdag

25

meert

Kiender is een zegen des Heren,
mar ze holen je de noppen van de kleren.
(gezegde uut Steggerde)

1995

Veur 't eerst

Onder de kestanjebomen
op et schoeleplein
naost et karkhof

zag hi'j heur
veur 't eerst

onder de treurwilgen
op et karkhof
naost et schoeleplein

veur 't laest

Harmen Houtman
(uut: Weerzien)

Een riempien uut Ni'jlaemer

Mien moeder is opgruuid in Ni'jlaemer, waor ze om 1900 henne naor schoele gong. De Scheenstra's woonden doedestieds aachter in Boelstra's poolder op een plaetse van de Sickenga's. Bi'j 't winter en soms ok al in de haast mossen de kiender mit een botien naor de 'hoge weg' brocht wodden om bi'j de schoele kommen te kunnen. As ze nao schoeltied op huus an leupen, maekten ze een riempien op de meensken die in de huzen woonden waor ze veurbi'j kwammen. Dat riempien was zo:

Bi'j meester heur ik de haene kri'jen
En bi'j Henderk Kuper heur ik de sliepstien dri'jen
Pieter Kolk zien ketelemmer is lek
En Haans Kroondiek lust gien spek
Dove Rinke zit veur 't vuur te fluiten
En dikke Jochem telt zien duiten
Jan Hooltrop die het geld genoeg
En Sake Bosma trekt een zwaore ploeg
Niekles de Boer slaacht een vette koe
En smit Germ en Jaante de bonken toe.

En dan haj' de hiele riegel huzen had van de schoele of an de Lieklaene toe. Bi'j Haans Kroondiek leup et oolde karkepad naor Wolvege bi'j huus langes naor et vonder over de Scheene (mit 'n dikke stien d'r op as tegenwichte).

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil...)

Zunne op 07.17, zunne onder 19.54
Begin van de zoemertied

zundag
26
meert

maendag
27
meert

Inkelde bomen bin hol.
(wodt in Ni'jhooltpae zegd van meensken, die aj' mar muuilik wat an et verstaand brengen kunnen)

1995

deensdag
28
meert

woensdag
29
meert

Die hoge kikt, zal lege valen
(gezegde uut Donkerbroek)

1995

Alles het twie kaanten

Klaos Siemens har et an de maege
En lag now al een vorrels jaor.
Hi'j har d'r al een toer mit meisterd,
Mar was nog lange niet weer klaor.
Jan Saanders kwam zien vrouw laest tegen
En vreug: "Hoe gaot et mit de baos?
Ie mossen him een etgien geven,
Dat was, donkt mi'j, wel goed veur Klaos."
"Mar Jan! Hoe kuj' dat now toch zeggen!
De kiepen leggen al zo min!
En d'eier bin now vuus te priezig!
Mar 'k stop d'r eers wel goed wat in!"
Een half jaor laeter, in de zommer,
Vreug Jan es weer hoe as et gong.
Mar Griet zat aorig in de piepzak
En zee: "Et wodt niks beter, jong.
'k Kan ok niet beter op him passen,
Hi'j krigt genog, dat wee'k sekuur."
"Dat zal wel, Griet, mar krigt ie eier?
Die bin om disse tied niet duur!"
"Mar Jan! Ie kun toch wel begriepen,
Dat zoks now hielendal niet kan!
Ie beuren ommes al haost niks meer!
Et komt now op de mennigt' an!"

H.J. Bergveld - (Uut: De oolde pook)

Meulewieken

De meulewieken maelen,
kiek ze riezen, kiek ze daelen;
ze maelen et mael
veur et brood dat ik hael'.

Elke dag, elke dag
dri'jen ze op wiendgezag
en vertellen ze verhaelen
die we niet iens meer vertaelen:

Van zunne, wolkens en wiend
en dat et leven poerhied verdient.

Lodewiek H.

N.M. 04.10

donderdag **vri'jdag**

30 31

meert **meert**

Hi'j het de piegies goed eupen staon.
(dan hej' et d'r goed veur staon,
komt van et zonuumde negenstikken)

1995

Zunne op 07.01, zunne onder 20.06

zaoterdag **zundag**

1 2

april **april**

Wie vee het, het de haacht ok.

1995

Kroddezaod

Doe ik zoe'n jonge was van een jaor of negen, tiene hadden ze bi'j oons thuus in Ni'jhooltpae een hiele protte kiepen. Die hullen ze vanzels om d'r wat an te verdienen, dus d'r mossen eier kommen. Die gongen dan mit emmers vol naor de V.P.N. (betekenis wee'k niet meer), en veurdat ze ofleverd wodden kregen ze allemaole een V.P.N.-stempel (rotwark). De kiepen mossen dus eierleggen en daorom wodden ze nog al 'krap' voerd, want eers zollen ze te vet wodden en dan hul et leggen op. Zo tegen de tied dat ze voerd wodden zollen, leupen die kiepen an ien stok deur te jeuzelen, want dan hadden ze honger in de hals vanzels. Ik hadde ontdekt dat ze dan zowat alles opvratten waj' heur veur de bek gooiden. Dan haelde ik hiele pollen melde uut de eerpelbouw van de buurman en die smeet ik dan in de kiepeloop.
Melde... mar mien vader nuumde dat krodde. En veural et kroddezaod dat vaeke in dikke trosten an die plaanten zat, daor weren de kiepen raozend op! Mar die zaoties verteerden grif niet allemaole of hiele-maole in de kiepemaegen, want as laeter de kiepestront over de tuun brocht wodde, dan duurde et niet lange of et bastte van et ontuug! Dat was allendonderds krodde! En dan schul mien heit me uut, dat me de oren an de kop flapperden!

J.W. Nijholt

(Uut: Wie hunnig hebben wil...)

Voetballen

Een transfer en traktement
stadion en sterren
hysterie en heineken
wat bloed en botbreuken
en argens ok nog een balle

Karst Albert Berkenbosch
(Uut: De Ovend, juni 1977)

Gemiddelden april: Overdag liggen de tempereturen an et begin vari de maond rond de 12°C en gaon omhogens naor 15°C an et aende van april. Naachs gaot de temperetuur van 4°C naor 5°C. D'r vaalt tussen de 45 en 60 mm neerslag en de zunne schient tussen de 145 en 160 uren.

maendag
3
april

deensdag
4
april

Zi'j warkt heur uut 'e lieken.

1995

woensdag
5
april

donderdag
6
april

D'r kun een bult makke schaopen in een hokke.
En wilden nog vule meer,
die springen boven op mekeer
(gezegde uut Ni'jberkoop)

1995

Mien dörp

De hoge teken op et plein,
't kostershuus mit 't zwatte dak,
et staot d'r allemaole nog,
etzelde dorp, etzelde plak.

Et hekke mit et stiekeldraod,
de witte poddestoel van stien,
as kiend zat ik d'r bovenop,
hier een bien en daor een bien.

Et winkeltien staot leeg,
't gedien hangt veur et glas,
en in de hadde westenwiend
dreugt boeregoed en witte was.

De smederi'je wodt bewoond
deur meensken uut de stad,
ik lope in verleden tied
over 't straotien en et pad.

Hier ston oons hoge huus,
't was niet zo hecht en stark,
in 't kleine zoolderkaemertien
dee 'k spullegies en schoelewark.

Ik lope deur mien dörp
en krieg 't gevuul weer even,
een jaor gong as een dag,
zo vligt de tied, et leven.

Harmen Houtman
(Uut: Fries Laandbouwblad, 1978)

Hoolderdeboolder

Et woord hoolderdeboolder (ok wel holderdebolder) wodt algemien bruukt in Stellingwarf en et betekent zovule as hals over kop, en ok vaeke mit de gedaachte an lewaai en ongecontroleerde bewegings. In et woordeboek vienen we een stokmennig veurbeeldzinnen die dat verdudeliken. "Ik mos holderdebolder vot." (Ni'jberkoop) "Dat gong aorig hoolderdeboolder." (Makkinge, Ni'jberkoop) "Gister zol ik gauw even naor boven en ik kwam holderdebolder van de trappe of." (Scharpenzeel)
Min of meer as raodsel wodde opgeven:
Holderdebolder ging over de zoolder
En d'r is gien iene man
Die holderdebolder keren kan
(Ni'jtriene)
Holderdebolder ging over de zoolder
Rao, rao, wat is dat?
(Blesdieke)
Hoolderdeboolder vleug over de zoolder
Zeuven heren konnen hoolderdeboolder nog niet keren.
(Noordwoolde)
In disse situaosie slat hoolderdeboolder op onweer.

(Uut: Stellingwarfs Woordeboek, diel II)

vri'jdag 7 april

zaoterdag 8 april

Waor ligt dat / In 't eusgat
Akkebakkes / Wat stinkt dat.

1995

Palmzundag
Zunne op 06.45, zunne onder 20.18

Z.H. Preens Floris (1975)

zundag 9 april

maendag 10 april

Hi'j staot kot veur de waegen.
Of: de kop is him gien elle laank.

1995

De geliekenis van de verleuren zeune (1)

Lukas 15: 11-32

En Hi'j (Jezus) zee: Een heit har twie zeunen. De jongste zee op een dag tegen zien heit: "Heit, geef mien kiendspat, dat mi'j toekomt." Doe dielde die heit zien bezit onder heur beiden. En kot daorop verkochte de jongste zien pat en hi'j trok de wiede wereld in en gong naor een veer laand, waor ie ommeraek in 't geld ommesleug en et verdee in een leven van overdaod.
Doe hi'j alles d'r deur brocht har, wodde et een minne tied in dat laand, ja, d'r kwam alderdeegst hongersnood en ok de jongkerel kreeg et krap. Hi'j schooide op 't laest bi'j ien van de burgers daor en die leut him op zien loslopende varkens passen. Hi'j har zoe'n honger, dat hi'j wel graeg mit de varkens uut de bak eten wol, mar gien iene gaf him daor permissie veur.
Doe kwam hi'j tot himzels en zee: "Hoeveule van mien heiten arbeiders hebben brood genog en ik vergao van de honger. Weej' wat? Ik neem de bienen en ik gao naor Heit en dan za'k tegen him zeggen: Heit, ik heb verkeerd daon, tegen God en tegen jow en ik heb miene naeme verspeuld.

Op et volgende blattien veerder

H.J. Berveld
(Uut: Klaeterjaegers)

De geliekenis van de verleuren zeune (2)

Beschouw mi'j mar niet meer as jow zeune, mar laot mi'j arbeider bi'j jow wodden." En mit dat hi'j zo dochte, gong hi'j op reize: op huus an! Doe hi'j et oolderlike huus nog mar in de veerte zien kon, zag zien heit him al ankommen. Doe die him zag, wodde et him te machtig en hi'j schoffelde zien kiend integen en doe ze mekeer truffen, sleug hi'j him de aarms om 'e haals en hi'j gaf him een tuut. De zeune wodde ok muuilik en zee: "Heit, wat bin 'k toch mis west en wat heb ik jow zeer daon. Ik heb zundigd tegen God en tegen Jow. Mar ik zol toch zo graeg weer veur jow warken willen, mar dan as arbeider en niet as jow zeune, want die naeme he'k verspeuld!" Mar de heit zee tegen zien knechten: "Hael vlogge et zundagse pak en trek him dat an, doe him een ring an de vinger en geef him schoenen! Hael et zuuite-melkskalf en slaacht et drek en lao'we een feestmaol op 'e taofel zetten. Want mien zeune was dood, mar now leeft hi'j weer; hi'j was verleuren, mar hi'j is weer terechte!"
En zo wodde d'r feest vierd!

Op et volgende blattien wieder

H.J. Bergveld
(Uut: Klaeterjaegers)

deensdag
11
april

woensdag
12
april

Zo doof as een lotte.
(stokdoof)

1995

Witte Donderdag
Bevri'jdingsdag in Stellingwarf

donderdag
13
april

Goede vri'jdag

vri'jdag
14
april

Zi'j het de lippe op et dadde knoopsgat.
(dan is ze saggerijnig)

1995

De geliekenis van de verleuren zeune (3)

De ooldste zeune was op 't laand en doe hi'j bi'j de plaetse kwam, heurde hi'j meziek en daansen. En hi'j reup ien van de knechten en vreug wat d'r te redden was. Die zee: "Jow bruur is weeromme kommen en jow heit het et messelkalf slaachten laoten, omdat hi'j gezond en wel thuus kommen is." Mar de boerezeune wodde lelk en wol niet iens in huus.
Doe kwam zien heit butendeure en perbeerde him te bepraoten. Mar hi'j snauwde: "Een mooi spul! Hoeveul jaor poggel ik veur jow en altieten heb ik jow zin daon! Mar ik heb nog gien jonge geit van jow had om es feest te vieren mit mien kammeraoden! Mar now die zeune van jow kommen is, die jow geld d'r deur brocht het mit losse vrouwlu, heb ie veur him et messelkalf slaachten laoten!"
Doe zee de heit: "Kiend, kiend, ie bin ja altieten bi'j mi'j en alles van mi'j is van jow, disse hiele plaetse! Moe'n wi'j dan niet bliede wezen en feestvieren, now jow bruur, die dood veur oons was, weer kommen is en leeft? Hi'j was ommes verleuren en is weer terechte!"

H.J. Bergveld
(Uut: Klaeterjaegers)

Vandaege, 13 april, vieren we in Stellingwarf veur de vieftigste keer de Bevri'jdingsdag en dat brengt oons bi'j et gedicht

Zol Nederlaand nog weten?

Et zal oons Nederlaanse volk
Naor 'k hope nog wel beugen,
Dat wi'j oons onder 't Duutse jok
Veur knoet en onrecht beugen.
Et was de tied van roof en moord,
Van laandverraod en leugen!
De tied, waorin soms hett en kiend
Mekaander niet verdreugen!
De tied van arbeidsdienst en zo
En warken in de vremde!
De tied van concentratiekamp
En wat oons meer beklemde!

Doe zochten wi'j om hulp en raod
En 'n veilig hennekommen!
En om een vaals persoonsbewies
Om an 't geveer t'ontkommen!
D'r waren goenend uut 't verzet,
Die daor wel raod op wusten!

En die veur oons, uut plichtsgevuul,
Heur leven waogen dusten!
En..., vul d'r iene deur verraod,
Dan waren wi'j verslegen!
Wi'j zeden: "Die vergeet ik nooit!"
En snokten,... wat verlegen...

Now is et al weer zeuven jaor,
Dat wi'j in vrede leven.
En ieder jaor, de vierde Mei,
Dan daenken wi'j nog even
Mit spraanklend, ni'j, jong leven,
An oonze helden uut 't verzet
Die veur de vri'jhied vullen!
Temeensen... dat was grif oons plan!
Mar 't bleef meerstal bi'j zullen!
Et schient, wi'j bin mit oonze nood
Heur offers ok vergeten....
En 'k vraoge mi'j mit schaemte of:
Zol Nederlaand nog weten?

Dat schreef H.J. Bergveld al in meie 1952.

Pésach (isr.)
V.M. 14.09
Maonsverduustering 14.20

zaoterdag
15
april

Eerste Paosdag
Pésach (isr.)
Zunne op 06.29, zunne onder 20.30

zundag
16
april

Mit 'n pronker koj' wieder as mit 'n slonter.

1995

Twiede Paosdag
Z.H. Preens Maurits (1968)

maendag
17
april

deensdag
18
april

Ze hebben de papegaai van 't stokkien scheuten.
(ze moeten trouwen)

1995

Pas-de-deux

Mids april, een stille middag,
de zunne geft een goolden glaans.
Een pas-de-deux van iele vlinders,
heur eerste, grote veurjaorsdaans.

Wied over 't laand, een zwierig zweven,
een zig-zag spul van poer klassiek.
In een dekor van gruun en ruumte,
de voegels zorgen veur meziek.

Een daans mit duzend variaosies,
een symfonie van kleur en locht
Volmaekte harmonie en graosie,
ien bonte, warvelende vlocht.

Ballet van ritme, vlindervlogge,
in een tutu zo fien as rag.
Van bloem' tot bloeme, onvermuuiber
as lofdaans op die veurjaorsdag

Johan Veenstra
(Uut: As de wilde roze bluuit)

Zo kuj' mit de billewaegen reizen:

stappen, lopen, draeven, uut 'n vierend, suiselen (omme), biezen, bongelen, douwelen (omme), goezen, flitteren (omme), dweinselen, tugen, slepen, sjouwen, sjokken, straampelen, stroffelen, schosselen, knoffelen, treden, hokseboksen, tikken, zakkebanen (op/of), hottebillen, beinselen (omme), bokselen, hinken, hinkeldepinkelen, sjatsen, rittelen, kreupelen, heukelen, trappen, slierken, glisteren, diedelen (omme), hinkelen, baanderen.

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil...)

woensdag

19

april

donderdag

20

april

Et tilt over et laand.
(wodt zegd van et trillen van de locht bi'j grote hitte)

1995

Pésach (isr.)

vri'jdag

21

april

Pésach (isr.)
L.K. 05.19

zaoterdag

22

april

Bi'j et wallegien langes.
(niet hielendal eerlik)

1995

De meule "Windlust" in Noordwoolde

Inkelde jaoren nao et verdwienen van de zaodmeule van Jac. Bakker op de Meuleboeren zorgde Sijtse P. Timmerman weer veur een twiede meule in Noordwoolde. Disse wodde in 1859 bouwd en was in 1860 bedriefsklaor. De meule kwam an de oostkaante van Noordwoolde. In 1880 is d'r een stienen onderbouw onder kommen om genog wiend vangen te kunnen. Dat wark wodde uutvoerd deur de firma Lenstra uut Wolvege. Rond 1888 wodde zeune Jan Timmerman mulder en eigener. In 1923 wodde hi'j opvolgd deur zien zeune Sijtse Pieter. In 1912 was d'r nog een euliemoter plaetst in de meule. In 1923 mos d'r keuzen wodden veur of warken mit een moter of mit wiendkracht. Beide moch niet meer vanwegens de arbeidswet.
De meule bleef dus maelen tot 1947 mit hulpe van de moter. Doe op 14 december 1968 de mulder wegraekte, hadde hi'j de meule vermaekt an de Stichting De Oosthoek. Een grondige restauraosie volgde. Vri'jwilligers zorgen d'r veur dat de meule zo now en dan weer dri'jt.

(gegevens: J. Klaver)

Nao de regen

As nao daegen van regen
de zunne weer schient,
hoe aanders wodt dan de netuur.
Voegelties sjilpen,
bloemen gaon eupen,
en de kalver die bin overstuur.

De zunne die koestert
et vee in de weide,
doeve en eksters in 't hoolt.
Deur bomen en struken
flonkert et locht,
blatties trillen in 't goold.

Et goonst in de pollen
van levendig goed,
dat tussen de bloemen verdwient.
En kiender baldiezen
in 't blinkende grös,
as nao regen de zunne weer schient.

M. Jonker-Veenstra
(Uut: Een voegel zong)

Zunne op 06.14, zunne onder 20.42

zundag
23
april

maendag
24
april

Et peerd weldert him.
(gaot over de rogge)

1995

deensdag
25
april

woensdag
26
april

Regenboge in de morgen, zeeman in de zorgen.

1995

Sprokien

Een hekse vleug deur Oosterwoolde
et was vanzels een hiele oolde.
Wat wapperde heur zwatte rok!
Wat trok ze an de bessemstok!
Wat wol ze toch, die oolde tange?
Wat raosde ze! Wat keek ze bange!

De weerwolf zat heur aachternao!
Al hiel van aachter Pepergao!
Hi'j wol de oolde hekse griepen
en heur mitien de strott' ofkniepen!
En dan op hiete koolties stoven...

Ie moe'n niet alles mar geloven.
Ze willen je gewoon bedriegen:
want kiek, een weerwolf kan niet vliegen!

Jouk
(uut: Wille op 'e brille)

Aarme doeve

Tieden leden, aarme doeve,
nao de zundvloed op de ark,
mossen jow bi'j Noach kommen
en die zette jow an 't wark.
En nao veertig daegen regen,
vleugen jow de wereld in.
En jow zochten een dreug plakkien,
en jow zochten ni'j begin.
t' Aovend laete kwaj' weeromme,
een olijfblad in de bek.
En de meensken weren bliede,
daankten God in een gebed.
Alles zol doe aanders wodden,
d'hiele boel begon opni'j.
Vrede zol et altied wezen,
ieder was van schulden vri'j.
Veur de vrede het men doe
jow as zinnebield bedocht.
Alhoewel men d'hieltied weer
mit de ien of d'ere vocht.
Och de meensken, aarme doeve,
hebben mar zo weinig leerd.
En jow symbool, hoe jammer ok,
is mar zoe'n bliksems betien weerd.

Johan Veenstra
(Uut: Wilde gaanzen)

Z.K.H. Preens Willem-Alexander (1967)

donderdag
27
april

vri'jdag
28
april

Een katte die an de stoelpote klauwt,
haelt d'r regen uut.

1995

Zunsverduustering 19.36
N.M. 19.38

zaoterdag
29
april

Keuniginnedag
H.K.H. Preenses Juliana (1909)
Mr. Pieter van Vollenhoven (1939)

zundag
30
april

Waor lig ie mit de schute.
(waor daenk ie an?)

1995

Een biezunder blattien

Aj' even goed op je tellen passen, kuj' vier boeken ommenocht kriegen aj' temeensen lid wodden willen van de Stellingwarver Schrieversronte. Aj' lid binnen, kriej' zes keer in 't jaor et tiedschrift "De Ovend" over de heerd. Ie kriegen uutneudigings veur alderhaande aktiviteiten van de Stichting. En ie steunen et belangrieke wark dat de Schrieversronte uut de wege zet. D'r bin now al een kleine achthonderd meensken die et wark steunen. Schrief even een briefien of bel even.
Hier volgen de tien boeken waor aj' uut kiezen meugen:
Johan Veenstra - De boot naor Valhöll; Wube Lamers van de Kuunderwal - Mien wegen bin duustre paeden; Be van 't Hooltpad - De kleine tamboer; Peggy Klinkhaemer - Pionnen op et schaekbod; Jannes W. Nijholt - Wie hunnig hebben wil...; Sietske Bloemhoff - Klokkestoelen van Stellingwarf; Dolf Verroen - Dikke doezerd; Lamkje Hof-de Boer - Veur loon en verval; Henk Bloemhoff - Stellingwarf in de Middelieuwen; S.J. van der Molen - Het oude boerenhuis in Z.O.-Friesland.

Adres: Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde, till. 05160-14533.

Gat in de hoze

Een jonge hadde al hiel lange verkering mit een flink maegien. Zi'j diende bi'j de boer. Ze weren et ok al lange iens mit mekeer. Mar op een aovend zatten ze noffelik bi'j mekeer aachter de koenen op 'e stal. Begon zi'j te klaegen over koolde voeten. Now, die zol hi'j wel even waarm wrieven, mar och heden, zi'j hadde allemaol grote gatten in heur hozen. Hi'j docht: now weet ik et niet meer, as wi'j dommiet trouwd binnen en zi'j versloert de boel, daor he'k een zwaor heufd in. Hi'j maekte de verkering uut. Een posien laeter kreeg hi'j kennis an een aander maegien. Now, die was wel zo kreers, daor mekeerde niks an. Daor gong et mit op trouwen an. Oe wat kwam hi'j daor mit op 'e koffie! Die kon alles wel an veur de pronk, veur heurzels, en zo kwammen ze dikke in de aarmoede. Et aandere maegien vun ok een aander. Die hadden al gauw een flinke plaetse onder 't gat. Wat was et geval west, zi'j hadde et altied te drok had bi'j de boer om heur eigen boel hiel te holen. Heur eerste jonge zee laeter vaeke: "Gat in de hoze, gat in de hoze, wat heb ie mi'j bedreugen!"

Een oold vertellegien van Vrouw F. Bethlehem-Blijsie uut Makkinge.
(Uut: De Ovend, 1977)

Dag van de Arbeid

maendag 1 meie

deensdag 2 meie

Thee mit een sliepstien.
(mit een lekkere klonte)

1995

Dodeherdaenking

woensdag 3 meie

donderdag 4 meie

Ze bin over de puthaoke trouwd.
(ze mossen trouwen)

1995

een nommer

geboortedaotum
postcode
huusnommer
tillefoonnommer
gironommer
baanknommer
ziekefoonsnommer
riebewiesnommer
paspoortnommer
persoonsnommer

mar
wat blift d'r veur jezels
now nog meer over
as iene grote
0

Klaas Kn. Hofstra
(Uut: Van dat ik nog mar vaeke)

Veur vier meie keuzen we een gedicht van Johan Veenstra, dat deur Karst Berkenbosch ok as liedtekst bruukt wodde.

Lottie

Ik zie je nog, we weren kiender
en speulden zorgloos mit de tied.
We zollen altied kiender blieven,
et was een droom, meer was et niet.
Een film mit vertraogde beelden,
we wussen nog niet van 't geveer,
dat loerende om de hoeke keek,
wi'j speulden inkeld mit mekeer.

't Zag je de ere daegs de straote
langes gaon naor et station.
'k Ston an de diek, zo dichte bi'j,
dat a'k dat wol je raeken kon.
'k Zag de benauwdens in je ogen,
die gele steern mit 't woortien Jood.
Een razzia op lochte dag,
jim weren Jood en mossen dood.

Ik weet niet hoe et veerder gong,
et was veur 't laest dat ik je zag.
'k Kan inkeld raoden wat d'r kwam,
naoda'k je lopen zag die dag.
Gien meens die me vertellen kan
hoe 't onderwegens mit je was.
De trein, de reize naor et kaamp,
et hoge stiekeldraod, et gas...

Wat kon ik doen, ik was een kiend
dat goelende langs de straote ston,
omdat ik jow veur onderweg,
de reize laank, niks geven kon.
Mar dit gedicht, dat is veur jow,
een lietien waor a'k jow bezing.
Een vassien dat jow naeme dreegt,
goed veertig jaor herinnering.

Johan Veenstra
(Uut: De toren van De Lichtmis)

Bevri'jdingsdag
Dag van Europa

vri'jdag **zaoterdag**

5 meie

6 meie

Van heuren (en) zeggen
dan lieg ie op 'n meersten.

1995

Roepingenzundag (r.k.)
Zunne op 05.46, zunne onder 21.06
E.K. 23.44

zundag **maendag**

7 meie

8 meie

Daor heur ik je, zee dove Jouk,
en d'r leup een moes over de zoolder mit klompen an.
(as iene dudelik zegt waor et in wezen omme dri'jt)

1995

Warkelikhied

mien droom is uut
ik hadde 't nog zo graeg wat rekt
now is 't de hadde wark'likhied
die tot mi'j komt en waorhied sprekt
nao vuuf jaor is 't dan aend'lik vrede
de wereld trilt nao van 't geweld
en overal bin zere steden
zo vule kan niet naoverteld
daorom - laot mi'j dan ok mar zwiegen
want woorden schieten hier te kot
mar ik hope, dawwe nooit meer oorlog kriegen
dat bid ik Jow mien grote God

Lamkje Hof-de Boer - Berkoop, 1945.
(Opneumen in: Van mien kaant bekeken)

Henderk (1)

Henderk woont in de straote aachter oons in de ni'jbouw. Oonze tunegies schieten tegen mekeer an, dat zo doende staon ik en Henderk tegere wel es even over de hege mit mekeer te praoten. Henderk is wel een geschikt mannegien en wi'j kun wel aorig mit mekeer over de weg. Mar we kommen zelden of nooit bi'j mekeer over de vloer. Dat is de beste meniere om gien spul te kriegen, zegt Henderk seins, en dat bin ik roerend mit de man iens. Henderk is zoe'n iene, die now en dan wel es graeg wat ommepielen mag. Niet alliend in de tuun, mar ok in huus wel. As Grietsje es een rimmegien nodig het in de kelder of in een kaaste, dan moej' niet rekenen dat daor een timmerman veur optrommeld wodt... Dat dot Henderk zels! Alliend behangplakken.. daor blift hi'j of. In et begin van heur trouwen hadden hi'j en Grietsje dat een keer tegere daon en dat was misgaon.. op slaon of!
Van de meitied was d'r een protte bedrievighied in huze Henderk, want de veurkaemer zol opknapt wodden. Eer behang... ere vloerbedekking... een ni'j baankstel.. ja ja.. de vlagge hoge op 'e toren.

Op et volgende blattien veerder

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil..)

Gemiddelden meie: In de loop van de maond gaon de temperetuven middags omhogens van 16°C naor 20°C, wiels ze naachs oplopen van 6°C naor 9°C. Op twie daegen komt de temperetuur boven de 25°C. D'r vaalt tussen de 50 en 60 mm neerslag, en de zunne schient tussen de 190 en 205 uren.

deensdag 9 meie

woensdag 10 meie

Meie koold en wak, haever in de zak.

1995

Begin van de lesheiligen

donderdag 11 meie

vri'jdag 12 meie

As de kikkers kwaeken op et laand,
leit d'r regen veur de haand.

1995

Henderk (2)

Wies wodden deur levensondervieningpraotten ze of, dat Grietsje heur redden zol mit et behang en dan zol Henderk de vloerbedekking veur zien rekening nemen. Grietsje zol eerst nog gauw even et vloerklied over de liende hangen en dan zollen ze los. Mar aachter et huus was et een betien glisterig en mit dat Grietsje et klied over de liende smieten zol, glee heur et veurste bien veuruut en et aachterste aachteruut en daor zakte ze henne... ze brak de scharrel zo wat.. En ze raosde...! Henderk henne vanzels... ja.. daor lag Grietsje te maldoen. Zo goed en zo kwaod as et gong toogde Henderk heur in huus en hi'j zette heur in de keuken daele op twie stoelen... een kussen in de rogge. Hi'j leut heur even wat waeter drinken en ja.. hi'j straampelde d'r wel wat omme henne.. mar doen kon hi'j d'r aenlik niks an. Dat hi'j gong mar weer naor de veurkaemer en an et wark. Et oolde vloerzeil hadde hi'j d'r zo mar uut en doe et ni'je d'r in. In de veerste hoeke beginnen en dan op 'e deure anwarken. Et vul him zat mit. Hi'j leg de een peer van die lappen vloerbedekking tegen mekeer an, streek de boel mooi vlak en dan spiekerde hi'j de ranen vaaste mit van die twiepootskrammegies. Et scheut ommeraek op ok nog. Hi'j was al krapan an de deure toe, doe hi'j es aachteromme keek om zien wark es te bewonderen. Et lag d'r knap bi'j, dochte himzels.

Veerder op et volgende blattien.

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil...)

Henderk (3)

Alliend daor in de twiede baene onder et ziedraem, daor zat wat een nuvere bobbel.. et leek wel of daor wat onder de vloerbedekking lag. "Verrek," dochte Henderk, "mien sjekpoedegien dat is me uut de jassebuse roegeld.. dat leit d'r onder. Dat is een strop! Mar hi'j dochte: bi'j' bedonderd ...ik scheure alles d'r niet weer uut... ik bin niet gek, ik houwe et plat. En Henderk mit de haemer an et boken. Doe et weer een betien vlak was, streek hi'j d'r nog een peer keer mit de voete over en doe koj' d'r zo goed as niks meer van zien. Zo, zee Henderk in himzels, en dan za'k now de rest d'r nog even in klappen. Hi'j gaf him weer op 'e kni'jen daele en hi'j zol d'r krek weer een krammegien in slaon, doe hi'j Grietsje roepen heurde. "Henderk," reup ze uut de keuken..., "Henderk, waor is oonze kavia aenlik... ik hebbe him de hiele morgen nog niet zien."
"Heden, nee...," zee Henderk"... now aj't zeggen... ik ok niet." Hiel staorig kwam Henderk overaende en hiel staorig dri'jde hi'j de ogen naor et plak waor as een peer menuten leden nog een bobbel onder de vloerbedekking zeten hadde. Doe haelde hi'j zien sjekpoedegien uut de broeksbuse... dri'jde iene en stak him op. Et vlammegien trilde een betien...

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil...)

Moederdag
Aende van de Iesheiligen - V.M 22.48
Zunne op 05.34, zunne onder 21.18

zaoterdag
13
meie

zundag
14
meie

Aj' iel op 'e vingers hebben van et centetellen,
dan bi'j' een rieke stinkerd.

1995

maendag
15
meie

deensdag
16
meie

Iene een loege of zien.
(Ned.: te grazen nemen)

1995

Oolde Triene

D'r was een man hier in Ni'jtriene,
die zit al daegen in de piene:

Een Mogge beet 'm - slimme min! -
een poeste op zien onderkin!

Hi'j zag et aende d'r niet van,
mar daor kwam de Oolde Triene an.

Ze was nog van et Oolde mark
en gong dus hadde an et wark!

Ze zee: "Was ie mar rap de slaod,
intied dat ik om Peper gao!"

Doe geut ze drie kejakkies - Echten! -
over een schaoltien visgerechten.

En legde daorop nog een stok
van 't stattien van een Bonte Bok.

Dan smeet ze ien oold kossien brood
krek in de man zien Oolde schoot.

Ze het et even ommereurd,
dat is in Zeuven huzen heurd.

D'r kwam vergif bi'j van een Wapse
en doe zee Oolde Triene: "Hap ze!"

Dat het de man mitien mar daon:
De Bult is d'r van overgaon!

Now wonen ze al jaoren stille,
onder de rook van Langelille.

Jouk
(Uut: Wille op 'e brille)

Peerdebonen

Een oold vertellegien van Vrouw F. Bethlehem-Blijsie uut Makkinge.

Hiel vroeger diende bi'j een boer een knecht die niet gauw tevreden was mit eten. Et was in die tieden overal slim aarmoedig. Now atten ze vroeger nog wel es peerdebonen. Die verbouwden de boeren zels, mar de knecht luste ze niet. Wat dee die as ze op de taofel kwammen? Hi'j at mit de omkeerde lepel! Laeter doe hi'j trouwd was, kreeg hi'j et ok krap. Hi'j dochte: Laot ik es bi'j mien oolde boer kieken. Misschien het die nog wel wat peerdebonen over. De boer gong mit him naor de zoolder, nam de schoppe en gong ok mit de omkeerde schoppe scheppen. Doe begon de knecht te goelen en dochte: Zo dee ik vroeger ok as ik die in 't bod hadde.

In Ni'jhooltpae kennen ze dit verhael ok, mar dan zegt de boer d'r nog bi'j: "Zit op, zit op, wie mit wil."
Bergveld beschrift dit veurval ok in zien boekien "De Stellingwervers en hun dialect." Hi'j het et over een arbeider die 'tessel' (kieskeurig) is. De boer zol zegd hebben: "Toe mar, ie moe'n et mar weten; ie kun d'r nog wel es naor likken willen." In Bergveld zien verhaeltien kreeg de arbeider nao dit berouw toch een flinke possien peerdebonen mit naor huus.

(Uut: De Ovend, 1977)

woensdag **donderdag**

17 meie 18 meie

Hi'j zit te luischieten.
(aj' te lange op et husien zitten)

1995

vri'jdag **zaoterdag**

19 meie 20 meie

Ie kun et iene doen en et aandere niet laoten.
(Ni'jberkoop)

1995

Onderwegens

Sober karkien
veer in de bargen,
aachter jow lege
drumpel verzweeft
et hakketakgeloof
van theologen,
komt veur et hoogste
et alderdiepste
naor boven,
stiegt de geest
tot de witte stilte
van de iewighied.

Jan van Overtjonger
(Uut: Onderwegens)

meie

oe, meie, joecheie,
zo ni'j en zo gruun
zo fleurig
zo kleurig
mar uut en gedurig
dan bi'j' wispelturig
en haegel en donder
versteurd meitiedswonder
dan huveren de blatties
en krimpen de katties
mar zie dan inienen
de zunne weer schienen
dan bi'j' weer, 't is waor
de mooiste van 't jaor
dan is et weer meie
't zingt in oons, joecheie,
de mooiste, de meie is daor!

Lamkje Hof-de Boer
(Uut: Van mien kaant bekeken)

Zunne op 05.24, zunne onder 21.28
L.K. 13.36

zundag

21

meie

maendag

22

meie

Aj' riekelik huppelwaeter had hebben,
hej' misschien te diepe in et glassien keken.

1995

deensdag

23

meie

woensdag

24

meie

Men vangt meer vliegen mit hunning as mit azien.
(optekend in Hooltpae)

1995

Meule in Else

In Else hebben twie meulen staon. De meule van Bolding is de bekendste. Hi'j wodde in 1903 bouwd veur rekening van Roelof Toet. De meule ston bi'j de boerderi'je van De Nekker, et Zuud 15. Hendrik Bolding kocht de meule in 1907 van Roelof Toet. Krapan veertig jaor hadde hi'j de meule in gebruuk. In 1941 bin bi'j een zwaore storm de beide roeden naor beneden kommen. De stelling wodde ok veur een pat vernield. D'r zat al een electromoter in, dat de meule bleef as een soortement peperbusse staon, want de ripperaosiekosten weren f 900,--. In 1946 wodde 'de peperbusse' opbreuken.
Mar Else het nog een meule had, die dichter bi'j et dörp ston. Disse meule zol daor in 1885 bouwd wezen in opdracht van Lodewijk Guillama Verwer, die ok de botterfebriek sticht het. Neffens zeggen zol de "Oostermolen" bi'j de Wepertil in Oosterwoolde ofbreuken wezen en in Else opni'j weer opbouwd. Neffens pattie luden is de meule in Else ofbraand en niet weer opbouwd. Et is niet bekend in welk jaor dat gebeurd is.

(gegevens J. Klaver)

Veurjaor

De eerste mooie veurjaorsdag
Die straolend butendeure lag.

Et laom, dat deur de lanen sprong,
Et lurkien, dat zien loflied zong,
Een knoppe, die te baasten hong
In de kestanje.

De vlinder, die zien cirkels sleug,
Een protter, die mit plusies vleug,
De elzeboom, die katties dreug
Vol franje.

En dan et locht, dat goolden locht,
Dat mit de zwatte schaden vocht,
Dat in een wilde warrelvlocht
Van boven kwam!

Dat zulver op et waeter klonk
En grif in glas en keuper blonk,
Dat overal ni'j leven schonk,
Op elke dam!

De eerste mooie veurjaorsdag,
Die straolend butendeure lag.

De aovend kwam - de zunne ging.
Wat blift is de herinnering.

Jouk
(Uut: Een haandvol speulgoed)

Hemelvaortsdag

donderdag

25

meie

vri'jdag

26

meie

As ze jow d'r om de hujschere op uut sturen,
dan holen ze jow veur et lappien.

1995

Zunne op 05.16, zunne onder 21.38

zaoterdag

27

meie

zundag

28

meie

Alle hoolt is gien timmerhoolt.

1995

Koekoekslied

De koekoek zingt
een lietien van verlangst.
Een betien schrutel nog
ropt hi'j flaaikend
om de zoemer.

Mar de laeste zoemer
liekt veurgoed veurbi'j.
Alliend een vere echo
roest kwaolik heurber nao
in een haandvol schulpen.

Sund die zoemer
versleten de illusies.
Vergeten is 't gevuul
van een haand
deur mien haor.

Et lietien van de koekoek
is mien laeste hoolvaaste.
Mar zo now en dan
blift hi'j stoeken
in zien eigen naeme.

Ik hool de aosem in,
want as de koekoek
zien naeme verget,
zal et nooit weer
zoemer wodden.

Johan Veenstra
(Uut: De toren van De Lichtmis)

De meulemaeker

Meie 1927

(1)

Meitieds waeren we weer bi'j de meule. Hi'j hadde in die minne winter nogal te lieden had en de schroeve smeet niet meer et waeter waj' verwaachten konnen. We haelden de loeken van de schroefbak en doe bleek dat hier en daor de scheppen, die heur in drie regelmaotige riegels om de asse kronkelden, aorig min waeren. Een enkelde zat los as et melktaantien van een klein kiend. We mossen een schroeve lichten. D'r wodde een bok boven zet en doe hi'j in de taekels hong, kon et kerwei beginnen. Et veurjaorszunnegien scheen oons lekker op 'e huud en om oons henne vierde alles in de poolder et feest van de meitied. We zongen onder et wark dat et een lieve lust was en hadden de grootste wille, doe iene van oons uutgleed en tot halfweg in de sloot zakte. Nao drie daegen waeren we klaor mit de schroeve en leuten we him weer op zien plak zakken. De loeken kwammen weer op 'e bak.

Fokke Middendorp
Veerder op et volgende blattien
(Uut: Her en der deur et oolde Wolvege)

N.M. 11.28

maendag

29

meie

deensdag

30

meie

Donder in et kaele hoolt:
Maekt et veurjaor schraol en koold.
(optekend in Donkerbroek)

1995

woensdag

31

meie

donderdag

1

juni

Hej' honger, gao naor Berend Bonger.
Die het een hontien, en die schit je wat in 't montien.
(De Hoeve)

1995

De meulemaeker

(2)

Ik klauterde nog rap eventies bi'j de heklatten van de wieke op tot an de asse toe. Veur me lag de poolder mit de pettens en de haegen in de volle fleur van de veurjaorsdrokte. Een paer reeën vratten heur dikke an et jong grös en overal waeren voegels drok in de weer. Aachter me lag de Lende in zien ni'je bedding, mar dudelik waeren nog zien oolde kronkels in de grune lanen te zien. Et was ien en al rust en vrede om me henne.
Geert reup me naor onderen. Hi'j wol proefdri'jen. Mit et rustige, zekere doen dat we kennen van viskers en boeren, sleug hi'j de zeilen an op 'e wieken. Zachies klapperden ze in de zaachte meitiedwiend tegen et hekwark. Et was as zochten ze heur plak veur et toch altied weer wilde wark van een dri'jende meule.
Ik leup de meule in en heurde weer dat Geert de vang lichtte. Deur de kleine ruties zag ik een schimme van de dri'jende wieken veurbi'jvliegen. Buten broesde et waeter al gauw in de meulewiek. De schrieverties, die et daor krek zo naor 't zin hadden, spoelden vot. In rustiger waeter zollen ze et wark wel ofmaeken. Een paer dikke kikkers, die an weerskaanten van de sloot zatten, naaiden d'r veur de veilighied mar uut. Ik mos d'r hadde omme lachen. Wat een wereld, wat een laand! Mien wereld, mien laand!
We zochten et ark bi'j mekeer. We waeren klaor, mar bi'j Geertsje kwammen je niet weg zonder een laeste bakkien koffie. En doe fluitende op huus an. Wat een mooi vak, dat meulemaeken!

Fokke Middendorp
(Uut: Her en der deur et oolde Wolvege)

Meitied

De vrouw regeert mit 'n natte dweil
(Aanders regeert ze d'r zonder).
Ik smeer em gauw de deure uut,
Eers he'k een hoop gedonder.

Mien zeune kweekt een wilde baord...
Hi'j zal 't wel even maeken.
Dit knullige benepen spul..
De wereld die moet kraeken!

Mien dochter, och dat lieve kiend,
Heur vriend stuurd' een gedichien.
Ze lopt op wolkens deur et huus
Mit een dromerig gezichien.

De katte ziej' ok niet meer thuus,
Speult in de jazz van 't buurtien.
Hi'j gunt, as eerste saxofonist
Mi'j naachs gien rustig uurtien.

Mar ik as oold en eernstig man
Weet wat dit moet beduden:
Ik zet de schoppe in de bouw.
De Meitiedklokken luden

Fokke Middendorp
(Uut: Onder eigen volk)

Gemiddelden juni: De middagtempereturen gaon in de loop van de maond van 20°C naor 22°C en naachs lopt de temperetuur op van 10°C naor 12°C. Op 4 à 5 daegen komt de temperetuur boven de 25°C uut. D'r vaalt tussen de 60 en 70 mm regen en de zunne schient tussen de 180 en 210 uren.

vri'jdag
2
juni

zaoterdag
3
juni

'k Kan van honger niet zien, zoe'n dust he'k en ik bin verlegen van heufdpiene, zo jokken me de hakken.
(gezegde uut Buil)

1995

Eerste Pinksterdag
Wekenfeest (isr.)
Zunne op 05.10, zunne onder 21.46

zundag
4
juni

Twiede Pinksterdag
Wekenfeest (isr.)

maendag
5
juni

Wie as roem daenkt leeft nogal es krap.
(aforisme van Oene Bult)

1995

Die heldere dag

't Was zunnedag,
zoe'n waeterdag,
doe ik zo lui
en rechtuut strekt
bi'j 't waeter lag
Dat waeter, dat
mi'j dregen zol
as ik een betien
zwemmen wol;
dat waeter had
een gleenstering
waorin ik
koppien onder ging...
Doe ik doe drekt
de wal op kreup
en kletsdeurnat
naor huus toe leup,
Heurd 'ik nog krek
die heldere lach
van heur die dat
gebeuren zag...
't Was zunnedag
zoe'n waeterdag...

Peggy Klinkerhaemer
(Uut: Sprokkels en spraankels)

Volksriempies uut Stellingwarf (1)

Eerst een riegel riempies uut Ni'jhooltpae. Et onderstaonde deuntien wodde 'zongen' op et schoeleplein van Ni'jhooltpae. Et wodde bruukt bi'j een kienderspullegien, een soort tikkertien van honk tot honk.

Huder laot je schaopies gaon
ik durve niet
waoromme niet
om de grieze grauwe wolf niet
de grieze grauwe wolf
zit gevangen tussen
honderdduzend knieptangen.
Kuus, kuus schaopies.

As de kiender alliend thuus weren, dan zeden ze dit riempien:

Oonze mem en heit bin vot
et hekke is van de dam.
We daansen om de pereboom
daor weten zi'j niks van.

Johan Veenstra
(Uut: De Ovend, 1976)

deensdag **woensdag**

6 juni 7 juni

Et wisse veur et onwisse, zee de jonge,
en doe bun hi'j de dooie hond de bek dichte.
(optekend op 'e Haule)

1995

donderdag **vri'jdag**

8 juni 9 juni

Oold huj is oold geld.
(aj' wat overholen kan et laeter
zien weerde nog hebben)

1995

Volksriempies uut Stellingwarf (2)

Aj' ni'jsgierig weren waor as iene henne zol, en ie vreugen "Waor gaoj' henne?" dan koj dit as bescheid kriegen:

Waor gaoj' henne
naor de katteboerevenne.
Wat de katte schit
daor wil ie toch niet henne.

Van Ni'jhooltpae kommen ok een stokmennig riempies die te maeken hebben mit et veurspellen van et weer:

Oostenwiend mit regen
duurt drie daegen, zes of negen.

Rommel in dood hoolt,
zes weken koold.

Sni'j in de sliek,
binnen drie daegen
een hadde diek.

Noordenstof
komt mooi weer op.

Tot zo wied Ni'jhooltpae.

Johan Veenstra
(Uut: De Ovend, 1976)

Volksriempies uut Stellingwarf (3)

Now een peer raodselties uut Ni'jberkoop. Woordeboekgroeplid Vrouw Boek kent ze nog van heur pake Jan Keizer.

D'r gong een mannegien over 't laand,
mit een kannegien in de haand.
Mar hi'j kon d'r niet uut drinken,
want hi'j mos d'r eerst een gattien in klinken.

(een ei)

Kissien Menissien vul van de zoolder.
D'r was gien timmerman, die Kissien
Menissien weer maeken kan.

(een ei)

De pake van Vrouw Boek uut Nbk kende ok:

"'k Zal je wat vertellen
van Pieter-Om en Nellen
Pieter-Om zat op 'e pot
en Nelle dee de deure op slot."

En as laeste:

Opperdepop en de mark was op,
en 't maegien kwam mi'j tegen.
'k Vreug et maegien hoe laete et was,
et was een kwat veur negen.

Johan Veenstra
(Uut: De Ovend, 1976)

Trinitatis (prot.)
Zunne op 05.06, zunne onder 21.52

zaoterdag 10 juni

zundag 11 juni

Zoaj' et huj in de schure brengen,
hael ie et d'r ok weer uut.

1995

V.M. 06.03

maendag 12 juni

deensdag 13 juni

Gien ruzie om een toppien huj,
dan doen we de geit mar vot.
(gezegde uut Oosterwoolde)

1995

De hekse van Berkoop

(Volksverhaeltien verteld deur Menger uut Ni'jhooltpae)

Wi'j hadden bi'j oons veur jaoren terogge, dat was in mien jongesjaoren, daor bi'j Berkoop een meule, en daor aachter die meule uut daor woonde een oolde vrouw. Die had twie jongen bi'j heur. En dat was wat een nuveren iene. Daor gong in de volksmond altied et verhael van dat die heksen kon. D'r wodde wel verteld dat ze heur veraanderen kon in een zwatte katte. Mar ja, de meersten gooiden dat an de kaant. Mar d'r woonde ok een vrouw bi'j heur in de buurt die zee tegen heur zeune, doe ze aovens even buten west hadde, ze zee: "Daor leup een dikke zwatte katte bi'j oons bi'j de schure en die he'k een slag verkocht, mar die was niet best raek mar toch wel zo dat hi'j raosde. En now weet ik et niet, mar ik dochte, dat kon wel es een toverhekse west hebben." En doe aandere daegs doe zee ze tegen heur zeune: "Now he'k je dat gisteraovend verteld, mar now bliekt dat ok wel waor te wezen, want die vrouw, die wi'j dan dochten dat een hekse was, die lopt now mit een doek om 't heufd, dus ik heb ze wel een tik geven donkt mi'j zo."

(Uut: De Ovend, 1976)

kiek
de vier
aarms
van de
meule
wiezen
nooit
iene keer de schuldigen an
wi'j meensken mit ien peer
aarms
minder
doen dat
vuus te
vaeke
tegen-
woordig

Harmen Houtman

woensdag

14

juni

donderdag

15

juni

Kikkerrit an de kaant, natte zoemer in et laand.

1995

Z.H. Preens Bernardo (1977)

vri'jdag

16

juni

zaoterdag

17

juni

Een proestende geite het regen in de neuze.

1995

Hujjers

Hujjers staon weer op de lanen,
In et uutgestrekte veld,
Waor et wark, bi'j 't zunnebranen,
Heur zien hoogste eisen stelt.

Witte hoeden; rooie doeken
Om de nekken; bruun verbraand;
Klompen an; mesjester broeken.
Stoere waarkers op et laand!

Keren, deurslaon, in de zwillen,
Dan de tieme: 't peerd d'r veur.
En de zwaore vörken tillen;
Hujjers vrotten, uren deur!

Eind'lik rusten mu de hanen.
- Bi'j et laeste aovendrood,
As getugen op de lanen,
Staon de oppers - geel en groot.

Jouk
(Uut: Een haandvol speulgoed)

Plaanke gooien op 'e Hiddekaamp (1)

Volksverhaeltien verteld deur Vrouw Bult van De Fochtel

Dit verhael speult in de tied dat Heit nog jong was. En die woonde op 'e Hiddekaamp. Dat was tegen Oosterwoolde an. Daor is Heit groot wodden. Die Hiddekaamp is nuumd naor een man en die hiette van Hidde de Jong en die moet daor vroeger mit zien vrouw in een oolde sjeze ankommen wezen en die het dat gehucht daor sticht. Die Hidde de Jong kwam van Suameer, zo goed as ik wete, zoas Heit dat wel vertelde. En de naokommelingen die bouwden daor ok mar een husien en daor bleven ze dan ok. Vroeger hoefde d'r niet zo vule spats maekt te wodden aj' een husien hebben wollen. Een schoonhiedskemmissie was d'r doe nog niet. Heit het daor ok nog boerkt. Daor weren van die kleine boerespullegies. D'r woonden ok wel neven en nichten van Heit. En ik hebbe me wel es vertellen laoten van iene zien heit, die is ok vri'j oold wodden en die leup haost mit de neuze op 'e grond, zo rond was hi'j wodden. As dat now van 't wark west het of wat dan ok dat wee'k niet, mar die zee altied: "As ik hier niet meer bin, as ik in de hemel bin, dan is mien rogge weer recht." Vroeger geleufden de meensken meer as now. Meer kienderlik.

(Uut: De Ovend, 1976)

Zunne op 05.05, zunne onder 21.56
Vaderdag

L.K. 00.01

zundag 18 juni

maendag 19 juni

De duvel schit op iene grote hope.
(gezegde optekend in Else)

1995

Begin van de zoemer 22.33 M.E.Z.T.

deensdag 20 juni

woensdag 21 juni

As de katte van honk is, hebben de moezen wille.
(optekend in Scharpenzeel)

1995

Plaanke gooien op 'e Hiddekaamp (2)

Volksverhaeltien verteld deur Vrouw Bult van De Fochtel

En doe Heit dan nog jong was en as hi'j dan in huus zat mit zien oolden, hi'j was doe geleuf ik mar allienig meer in huus, dan heurden ze altied plaanken gooien. Aldeur mar plaanke gooien. En dan gongen ze of en toe wel es butendeure om te heuren, mar ja dan was et weer vot. Dan was et aldeur weer vot. "Wat reer," zeden ze dan, "as we d'r uut gaon, dan heuren we niks meer." Mar as ze in huus zatten, altied aovens bi'j de laampe, dan heurden ze dat plaanke gooien. Krek as wodde d'r mit plaanken gooid. En timmeren heurden ze ok. En kloppen. Plaanke gooien en kloppen. Daor wodde onderling vanzels wel over praot. Dat nuumden ze dan veurteenden'je. En laeter is Oosterwoolde vanzels slim uutbouwd. D'r is ommeraek timmerd...

(Uut: De Ovend, 1976)

Enkhuzer diek

't Verkeersgeraos vaalt even stille.
Golfies breken op de diek.
Zulv'ren flitsen op et waeter,
Van zunnelocht, zo waarm en riek.

Luustrend naor de diepe stilte,
kiekend naor de vere kust,
Erveer ik de grote vrede,
Van God's naobi'jhied weer bewust.

't Verkeersgeraos verbrekt de stilte,
Van dit goolden, zuver ogenblik.
Zulv'ren flitsen op de diek,
Van zunnelocht, hel op blik.

In mi'j is nog de stilte;
Dat gelok zo waarm en riek.
In mi'j de grote vrede,
Vunnen op de Enkhuzer diek.

Z. Kuiters-Keizer
(uut: Anpakken/NOS, 1978)

donderdag **vri'jdag**

22 juni 23 juni

Honderd, schiet in de pot dat 't dondert.

1995

Sint-Jansdag

Zunne op 05.06, zunne onder 21.57

zaoterdag **zundag**

24 juni 25 juni

Waor hoge bomen staon, kun gien kleiner gruuien.
(Bi'j belangrieke meensken komt de kleine man d'r niet an te passe, optekend in Berkoop)

1995

Kennismaeking mit Pake (1)

Pake woonde in Berkoop, een dörpien tussen de Lende en de Kuunder. Mit dat dörpien was hi'j vergruuid. Hi'j woonde op een klein boerespullegien, een vrundelik wit veurhuus mit een briede gang aachterlanges. Daoraachter et hujvak mit an de westkaant de dele en an de oostkaant een spuulruumte. Aachter de dele was een peerdestal, mar Pake hadde gien peerd. In de spuulruumte was ok plak veur turfopslag en daor tegenover haj' een varkenhokke. Tussen et varkenhokke en de peerdestal was de koestal veur vier of vuuf koenen. Aachter Pake zien huus was een schaopekaampien, waor as een roggepereboom ston. An de oostkaant haj' een hoekien grös, daor ston een hoge walneuteboom en een vuurhokke. Bi'j de meitied ston die blieke vol mit sni'jklokkies, akkermaegies en crocussen. Hielemaole d'r ommehenne was een hede. Een hede van et vuurhokke of verdielde de blieke in twie stokken. In et iene stonnen de juttepere, de durkiespere, een panappel en een paredies. De stoofperen ontbrakken ok niet: een Haarm-harkespere ston naost de stienperen. An de westkaant van et huus was een hoekien bouw mit de gruuntetuun en nog een varkenhokkien.

(Uut: Pake, een schets uut et Berkoper volksleven van Klaas Bergsma in de bewarking van Zwaantje Kuiters-Keizer, meie 1994 herdrokt)

Kennismaeking mit Pake (2)

Over de weg lag ok nog een hoeke bouw en tegen et dörp an hadde Pake een peer bunder laand veur zien koenen. Hi'j hadde altied twie of drie koenen en mit zien dikke tachtig jaor mulk hi'j die zels alle daegen nog! D'r laggen ok altied een peer biggen in 't hokke. De iene slaachtte hi'j zels, de aandere wodde verkocht. "Twie vreten beter as iene," zee Pake altied. Midden in zien akkertien bouwlaand ston altied een keuperen zunnewiezer, mar die is him op een naacht van de sokkel haeld en doe was hi'j die kwiet. Now, en zo woonden Pake en Beppe daor dan hiel tevreden mit mekeer.

Mar now kent de lezer Pake en Beppe zels nog niet. En omdat dames veurgaon, za'k mar mit Beppe beginnen: ze hiette Klaasje Lapstra, een klein fienig wiefien, mit altied een witte plooimusse op. Alliend zundags en as d'r in de weke wat biezunders was, zette ze et goolden ooriezer op. Eerst een wit mussien, dan een zwat en daor et ooriezer mit de knoppen over henne. Was d'r hiel wat biezunders dan kwam daor nog de stiefde plooimusse overhenne, die mit twie draoden an de knoppen vaastedri'jd wodde. En dan kwam et zwatte hoetien, opmaekt mit duzend en ien zwatte kralen, een zwatte vere en lange keelbanen.

En wi'j' echt in de kunde kommen mit Pake en mit Beppe, lees dan et boek van Kl. Bergsma in de bewarking van Zw. Kuiters-Keizer. Pake wodde in 1994 opni'j herdrokt.

maendag **deensdag**

26 juni 27 juni

Mit de hoed in de haand koj' deur 't hiele laand.
Mit de pette op 'e test, kom ie d'r ok best.
(zegswieze uut Ni'jtriene)

1995

N.M. 02.50 Z.K.H. Preens Bernhard (1911)

woensdag **donderdag**

28 juni 29 juni

Beter hadde blaosd as de mond verbraand.

1995

stilte

't is zundagmorgen
prachtig weer
ik pak de fiets
gao d'r op uut
dan, aachter Ni'jberkoop
en Tronde
doe was et d'r
et was een wonder
daor is 't gebeurd
daor heb ik doe de stilte heurd

de bloemen in de baarms
die bluuiden
et grös, dat koj' haost
gruuien heuren
gien auto en gien vliegmesiene
en ikke - liekem daor allienig
daor, aachter Ni'jberkoop
en Tronde
daor was et nog
et leek een wonder
ik stapte of, daor is 't gebeurd
daor heb ik doe de stilte heurd.

Lamkje Hof-de Boer
(Uut: Van mien kaant bekeken)

Vandaege, 29 juni 1995, fielseteren we uutgever Martin van Nieuwenhoven mit et jubileum van iene van zien kraanten: de Ni'je Ooststellingwarver. En hoe kuwwe dat beter doen as mit et gedichien van H.J. Bergveld:

Ni'je bessems vegen schone

Een splinterni'je kraante,
van vremde smetten vri'j!
En zonder kribberi'je
van richting of perti'j!
Kiek, dat is now je waore!
Dat is een reuze plan!
Want an een goeie kraante,
daor is behoefte an.
As alles oons wat mit lopt,
dan bin wi'j uut de braand.
Dan kriegen wi'j de ni'jgies
douk uut de eerste haand.
Wi'j blieven op 'e hoogte
wat rondomtoe gebeurt.
Et riegelt adverteensies
en lezers, he'k al heurd.
Kan 't eers, mit zoe'n redaksie?
Mit zoveul groot verstaand?
Mooi grif, dit wodt de kraante!
De beste van oons laand!

(Bi'j et eerste nommer van "De Ni'je Ooststellingwarver", 29 juni 1945, publiceerd ok in "Klaeterjaegers" van H.J. Bergveld)

vri'jdag **zaoterdag**

30 juni 1 juli

De bienen onder et gat kriegen.

1995

Zunne op 05.10, zunne onder 21.56

zundag **maendag**

2 juli 3 juli

En hoe meer borrels hoe meer gelach,
en hoe meer gelach, hoe meer borrels.
(uut et materiaol van M. Bakker)

1995

Geveerlik volk op Der Izzerd (1)

Volksverhaeltien, verteld deur G.Y. v.d. Meer, Hooltpae

Ik heb et van overlevering, van Roelf Pielman. D'r was es een schooier, die wol aovens graeg blieven, weej' wel. Dat was op Der Izzerd bi'j een boer. En dat moet bi'j De Vriezen jongen wezen. En die De Vriezen, die zitten d'r nog. Die bin d'r ok van oolds, zeg mar, now. Dat bin oolde stammen, die moe'n d'r altied woond hebben op Der Izzerd. Die wol aovens graeg blieven. Now ja, ze besleuten, die mos mar blieven. Et was een vrouw, en 't was ok zok min weer. En ze kwam d'r in, en ze kwam bi'j de kachel en zo wat, en ze had vrouwludekleren an in ieder geval. Mar die vrouw van de boer die dochte: "Dat wee'k niet, as dat wel een vrouw is," weej' wel. En die gaot mit 'n ure of tiene naor de zoolder om een peer appels op te haelen, en ze geft ieder een peer appels, mar ze gooide heur iene toe, weej' wel, mar zi'j klapte de bienen tegen mekeer. In plaets van dat ze zo dee, want een vrouw dot zo, now. Mar die boer hadde d'r gien arg in, mar omdat ze dat dee, want zi'j dee dat mit opzet, weej' wel, was heur dat opvalen. Doe gongen ze mittertied op bedde, doe ze op bedde weren doe zegt ze tegen heur man: "Mar ie hebben d'r gien vrouw in laoten, ie hebben d'r een kerel in laoten."

En hoe dit oflopt lezen jim op et volgende blattien

Geveerlik volk op Der Izzerd (2)

Volksverhaeltien, verteld deur G.Y. v.d. Meer, Hooltpae.

Hi'j zegt: "Hoe weet ie dat." "Now," zi'j zegt, "zo en zo he'k dat had mit die appel." Now, zi'j prakkezeerden d'r nog es weer over, hi'j het die jongen weer wakker maekt. Die wodden d'r ofhaeld. D'r weren wel een stok of drie grote jongen in huus. "Now," ze zeggen: "hoe moet dat?" "Now," hi'j zegt, "de kachel mar goed branen, en mar waopenen mit hujvörken en oolde saobels en zo wat. En dan mar ofwaachten. Now, en dan et locht uut." En doe zatten ze bi'j de kachel. Mar ze heurden niks. Et was mittertied al ien ure, half twie, half drie en daor was nog niks. En doe verveelde heur dat ok al, now. En mittertied was 't drie ure, en doe heurden ze wat. En doe moet d'r vochten wezen op levende en dood. Mar ze hebben et wunnen. En doe had die kerel d'r drie man in laoten. Doe weren d'r viere. Dat moet hier waor gebeurd wezen. Die Roelf Pielman het et van de familie De Vries. Mien grootvader he'k d'r nooit over heurd, dat et mag wel in 1700 gebeurd wezen. Die Roelf Pielman, die is hier ok beboren, dat is een oolde Hooltpaeinger, zie."

(Uut: De Ovend, 1976)

deensdag 4 juli

woensdag 5 juli

Et haor op 'e hilde hebben.

1995

Gemiddelden juli: Overdag wodt et gemiddeld een graod of 22 en naachs zakt de temperetuur naor zoe'n 13°C. D'r vaalt tussen de 75 en 95 mm neerslag en op 4 tot 6 daegen komt et tot onweer. De zunne schient tussen de 170 en 185 uren.

donderdag 6 juli

vri'jdag 7 juli

Reuring op 'e buurt.
(drokte)

1995

Vekaansie

De wereldomroep
galmt
over een zunnige
Zuudfraanse camping,
laandgenoten luustren
welwoldaon
naor Pelleboer:
et weer in Nederlaand
is alderheislikste min!

Jan van Overtjonger
(Uut: Onderwegens)

fesien

Een stok of zeuven rooie pieren
die wollen wel een fesien vieren.

Ze maekten et mitien mar bont:
de koppen kwammen uut de grond.

Doe sleug de dikste - slim appat! -
een roffel mit zien lange stat.

Dan fluitte iene - dat was reuze! -
't Wilhelmus deur zien natte neuze.

Een oolde krobbe het et echt
mit traonen in de ogen zegd:

"Wi'j bin werachtig wel wat wend,
mar niet zoe'n prachtig pierement."

Jouk
(Uut: Wille op 'e brille)

zaoterdag
8
juli

zundag
9
juli

De locht tilt in et westen.
(klaort op)

1995

maendag
10
juli

deensdag
11
juli

Aj' ri'j op 'e buse binnen, dan bi'j' rejaal.

1995

Over de reed

De reed naor et laand,
die ken ik op mien doempien.
'k Bin d'r zo vaeke daele gaon
mit koffie, thee,
te melken en te hujjen,
wat heb ik mennig keer daor staon.

Daor staon te kieken of ze al kwammen
mit een ni'je vracht vol huj,
die mos naor boven steuken wodden
en ik de ledder op
om bi'j te springen,
'k duste dat haost niet, daor bi'j die oelebodden.

Soms gongen we te melken
en zat een rommelbujje
ginder roetzwat an de locht.
Mar 't melken mos gebeuren.
Ik bin zo gauw as 't kon
over de reed naor huus toe vlocht.

Op die reed mit knipslaegen
en vol diepe sporen,
ligt een stokkien van mien hatt',
'k Zol altied weer mit jow daor langes willen
te melken en te hujjen,
al is de locht ok nog zo zwat.

M. Jonker-Veenstra
(Uut: Een voegel zong)

As de kamperfoelie bluuit

Heur dat levend en reboelie,
een liestervrouw die voert heur grut
tussen dichte kamperfoelie;
't is de wiensel, die beschut.

Eupen staon de gele bekkies
en moeder liester propi mar raek.
Roepen, moggen, pieremspekkies,
een ontieglik drokke zaek!

't Vri'je leven van moe liester
start om vier ure morgens al.
Eerst veurzichtig, mar dan driester
klinkt meesterlik heur fluitgeschal.

Wat een levend en reboelie,
de wilde wiensel die beschut.
Raoze stringelt kamperfoelie
zien raanken om et gruuiend grut.

Over hegen, bloemen, struken
vligt weer een jonge liester uut.
Hi'j kan zien starke vleugels bruken...
Aanst klinkt zien jubelend geluud!

Peggy Klinkhaemer
(Uut: Onder eigen volk)

V.M. 12.49

woensdag

12

juli

donderdag

13

juli

As de wulpen goelen, staon d'r morgen poelen

1995

vri'jdag

14

juli

zaoterdag

15

juli

Regenboge in et oosten kan de hujboer troosten.

1995

In et barglaand

Heur gedag
op et smalle pad
was een verschroonfeld
glimken,
doe beug ze weer et heufd
veur de hoge
schoolderkörf mit huj,
die heur veerder scheuf
naor et duuster
van verweerde muren,
heur thuus.
Veur mi'j, vremde ente,
scheen de zunne iniens
een scharper schaad.

Jan Overtjonger
(Uut: Onderwegens)

Koehuden (1)

Tot an om 1890 henne was et de gewoonte dat haost elke boer een jonge of maegien in dienst hadde, die zommers op de koenen passen mos as die in et laand leupen. Temeensen, as hi'j zels niet van dat opsloepen volkien in huus hadde. Now mienden ze ok nog wel es dat eigen kiender te goed weren veur dat warkien. Koehuders of -huudsters weren meerst kiender van 10-12 jaor. Et laeste jaor mossen ze dan zommers de schoele verzumen. Winters as de koenen op stal stonnen konnen ze vanzels naor schoele. As ze wat een geschikte meester truffen hulp die heur zommers en tuskentied nog wel es wat bi'j. De wat grotere boeren hadden doe zo wat 10-12 koenen. Een koejonge of -maegien mos daor dan daegs mit naor et laand en d'r op passen. Een bult stokken laand zatten boswallen ommetoe of d'r leup een waeterlossing of raai bi'j langes. Dan weren d'r vaaste kaanten en dan vul et koehuden wat toe. Mar vanzels weren d'r ok stokken laand genog mit eupen kaanten en daor mos op past wodden dat de koenen d'r niet uutnaaiden.

Pieter Heida

Zunne op 05.24, zunne onder 21.45 L.K. 13.10

zundag
16
juli

maendag
17
juli

In de zae zitten wodt zegd aj' zovule eten hebben daj' een hiele poze laeter nog niks weer lussen.

1995

Begin van de hoonsdaegen

deensdag
18
juli

woensdag
19
juli

Een geweerde kerel is een gewoepste vent.

1995

Koehuden (2)

Vaeke leupen de koppelties koenen van meer boeren niet zo veer van mekeer of. As et mar even vertrouwd was, dan was de lokroep ondermekeer van "Je huj, je ho. Kom ik bi'j jow of kom i'j bi'j mi'j" niet van de locht. En dan gong et vanzels op een speulen, zoas slotienspringen, fluities maeken, eksternusten in de braand stikken boven in de boom, sprokkelnusten uutbranen en niet te vergeten schoelhutten bouwen. Et was soms niet alles om bi'j weer en wiend bi'j de koenen omme te huteren. Die schoelhutten wodden vaeke in de wallen maekt. Et kwik dat de iekschelders in de bos uutsnuuid hadden, wodde nog al gauw es as dakbedekking bruukt. Dat weren toeken die nog vol blad zatten. Ok wodden wel es oolde matten van huus mitneumen.
Middags om twie ure, soms een ure laeter, mochten ze weer mit de koenen thuuskommen. Dan kwammen ze in de potstal, waor as veurtied een laoge druge plaggen in kommen was. Aovens wodden ze dan nog wat toevoerd. Zommers mit grös uut een kaampien bi'j huus.

Pieter Heida

Koehuden (3)

Mar in et laest van september begonnen ze al mit de sparre. Die kon nao de rogge zonder dong verbouwd wodden en wol best gruuien op die zoere bouwakker. Laeter in oktober kwammen de knollen an de beurt. Et was zels zo dat in et laest van oktober as de koenen haost staon blieven mossen, op de sparreakkers die eerst mi'jd weren alweer aorig opslag op ston. Dan mossen de kiender mit de koenen parkies huden op dat sparrelaand. De boer zette elke morgen een park sparrelaand uut mit paolen op de hoeken. Ze mossen vanzels nogal wat ruumte hebben. Ik heb wel es heurd: al naor gelang dat d'r opslag op ston, tussen de vief en tien roe per koe. De koehuders of -huudsters mossen dan perberen de koenen tussen die paolen te holen. Ok mit et laete dadde snee grös deden ze dat wel. Om te mi'jen ston d'r dan aenlik te min op. Dat vunnen ze de muuilikste tied van et hiele jaor mit koehuden. In de laete haast mit dat koolde weer wodden de koenen ok balsturig en alderdeegst leupen ze soms mit een zak om et heufd.

Pieter Heida

donderdag **vri'jdag**

20 juli 21 juli

As et mit pissende Griete regent, regent et zes weken.

1995

Zunne op 05.37, zunne onder 21.37

zaoterdag **zundag**

22 juli 23 juli

Ik en de hik gingen over et meer.
De hik bleef weg en ik kwam weer.
(opzegvassien om de hik kwiet te raeken,
o.e. De Fochtel)

1995

De meule

Hi'j is 't gezicht van et dörp
en dat zal ok zo blieven,
hi'j is et hat, et middelpunt,
waorover dichters schrieven.

Hi'j staot een betien hoger
as huzen en boerkeri'jen,
hi'j kikt alle meensken an
en lat zien aarms dri'jen.

Hi'j leefde van de wiend,
mar now inkeld van toeristen,
die kieken naor zien stien,
naor zien bientwark en kisten.

Hi'j mist et drokke leven,
hi'j mist de lange riegel zakken,
de karren op de lange reed,
de boeren die de rogge pakken.

Hi'j mist de mulder en zien wief,
die altied mit him omme gongen,
hi'j daenkt an de koppel kiender,
die over zien zoolder sprongen.

Hi'j blift et gezicht van et dörp,
et eindpunt van alle tochten,
omdawwe op al oonze reizen
de hieltied an die meule dochten.

Harmen Houtman
(Uut: Fries Laandbouwblad, 1979)

Op 'e vroege morgen

Now schöt et locht
naor alle kaanten:
oe goolden zunneschien!

Perels in et grös,
perels an de pollen;
voegelkoor en
flodderende vlinders.

Zaachte soest de wiend
in bomen en struken,
et zaod golft staotig
zien gele pruuk... en
de viever glaanst stille.

Meensken, meensken, wat
geft leven een wille!

Lodewiek H.

maendag

24

juli

deensdag

25

juli

Zoveul hoofden zoveul zinnen.
(optekend in Spange)

1995

woensdag

26

juli

donderdag

27

juli

Mooi weer en gien hering.
(optekend in Scharpenzeel)

1995

Daegelikse dinkies

Jan van 't Weggien, zo nuumden ze him altied, het een ezel aachter zien huus lopen. Hi'j had 't an de maege kregen doe hi'j es een keer te vule alcohol in de maege hadde. Die ezel was bi'j 'm hangen bleven. Hi'j hadde d'r een klein stokkien laand veur, daor gruuiden nogal wat rusken op, en et bleek dat die ezel ok wel rusken luste. En dat was makkelik, dan hoefde Jan niet te ruske-mi'jen. Zien kleinkiender vunnen et wel een mooi biest mit zien steile, grote oren op 'e kop. Ze gavven 'm de naeme van Grauwtje.
Nog niet zo lange leden raekte Jan in et ziekenhuus. Dat duurde een peer weken, doe was hi'j al weer aorig oplapt. In die tieden fietste mien vrouw veur zien huus langes, en doe zag ze Jan veur et raem staon. Ze vun dat hi'j slim grauw toekeek. Een peer daegen laeter komt een schoonzuster van Jan toevallig bi'j oons. En hoe gaot et dan: "Jow zwaoger is ok weer thuus hen, ik vun hi'j keek nogal grauw toe." "Ja," zee de schoonzuster, "ik hebbe gister tegen him zegd: Ie beginnen hoe langer hoe meer op jow ezel te lieken!"

Klaas van der Weg
(Uut: Daegelikse dinkies)

Vekaansie

Drievend in zee
he'k et prille begin
van een ni'j gedicht
an de golven zegd,
en wiels ik laankuut
op et lome straand
te sloegen lig,
doen zee en wiend
veur mi'j de rest.

Jan van Overtjonger
(Uut: Zonder zille)

vri'jdag
28
juli

zaoterdag
29
juli

Here, here, wat pist oonze mere,
wat schit oonze ruun toch bruun.
(gezegde uut Ni'jberkoop)

1995

Zunne op 05.48, zunne onder 21.26

zundag
30
juli

maendag
31
juli

Hen-de-rik, o Hen-de-rik, hoe gaot et mit joe vrouw?
Mien vrouw hef zeuven kienderties,
hoe gaot et dan mit jou?
(optekend in Blesdieke)

1995

Paradox

Hi'j hul van de netuur
en was al jaoren lid
van 't Fryske Gea
en van de bond die
tegen vivisectie is.
Hi'j walgde van vrouwluden
in bontjassen,
aj' zaggen hoe die zeehonties
doodknuppeld wodden,
dan zoj' die wieven toch!
Hi'j foeterde op die
verhipte rotjaegers,
die rieke streupers uut de stad,
die haezen in 't leger scheuten
en halfmakke fezaanten,
was me dat een wark!
Dat was gien wark,
poerlelk was hi'j d'r omme!
Mar al die lelkens bekwam
as hi'j midden in de netuur
weer hi'j 't waeter zat,
want hi'j moch zo
meraokelse graeg visken.

Johan Veenstra
(Uut: De toren van De Lichtmis)

De waeternimf

An et lome straand
van de Côte d'Azur
verrees uut de zee
heur golvend feguur,
deursnee ze iniens
mit priestige nocht
de scharpe scheiding
van waeter en locht.

Mar amp'ran hadd' ik
van heur glaanzende
weelde wat sliend,
of ze was al weer
van de zunne, de zee
en de wiend...

Jan van Overtjonger
(Uut: Zonder zille)

Dhr. Jörge Guillermo (1946)

deensdag

1

augustus

woensdag

2

augustus

Ik kan niet heksen en blauwvarven.
(ik kan niet alles toegelieke doen)

1995

E.K. 05.16

donderdag

3

augustus

vri'jdag

4

augustus

Et recht wodt mar al te vaeke knecht
(aforisme van Oene Bult)

1995

Vekaansie

De vekaansie ligt te waachten
As een smeulend vattien kruut.
Zoveul daegen, zoveul naachten;
En dan baast de vlam d'r uut!

Dan bestormt men weer de wegen;
Overmoedig en op slag
Et vekaansiedoel integen!
Want een ure is een dag!

Fraankriek, Zwitserlaand of Spanje!
Ver de wiede wereld in!
Veur de buurt... en veur de franje...
Eigen laand, dat staot zo min...

Dapper kilemeters vreten!
Elke dag een lange zit!
Want de ofstaand, die wodt meten!
En we tellen zo graeg mit...

As de laeste gulden vot is,
Blift de miening tot besluut:
Jammer, dat et mar zo kot is!
Want... hoe rust ie now weer uut?...

Jouk
(Uut: Een haandvol speulgoed)

Lege hanen

Oonze wereld,
een winkel van Sinkel,
mar et gelok
hier te koop,
verbliekt
in de graege vingers
van hanen
iederkeer groter
en leger

Jan van Overtjonger
(Uut: Onderwegens)

H.K.H. Preenses Irene (1939)

Zunne op 05.59, zunne onder 21.14
Verwoesting van de Tempel (isr.)

zaoterdag 5 augustus

zundag 6 augustus

Mit vliet en moed wodt heide goed,
mar zonder stront blift et heidegrond.
(optekend in Oosterwoolde)

1995

Gemiddelden augustus: Overdag liggen de tempereturen om de 22°C henne en naachs om de 13°C. Gemiddeld vaalt d'r tussen de 75 en 95 mm neerslag en de zunne schient tussen de 165 en 180 uren.

maendag 7 augustus

deensdag 8 augustus

Hebben is hebben, mar kriegen is de keunst.
(optekend in Makkinge en De Haule)

1995

(fragment)

Hoe Fedde thuus kommen is, wet hi'j niet. Hoe Fedde zien fiets thuus kommen is, wet hi'j ok niet. Fedde wet niks meer en wil niks meer weten. Alliend zien gezicht vuult vurig rood an. Krek as het hi'j te lange in de zunne zeten. De kiepen hebben de hiele morgen nog niks had. Fedde zit uutblust op 'e baank en steert naor et petret van zien oolden. Hi'j pakt et op en zicht et kleine scharfien. Mit et petret in de iene haand en in de aandere et scharfien gaot Fedde weer op 'e baank zitten. "Ie meugen best es bange wezen, " zegt zien moeke. "Ie hoeven echt niet altied een kerel te wezen," zegt zien vader. Et scharfien prikt in Fedde zien haand.
De tillefoon gaot. Et is Janneke. "Goeiedag," zegt Fedde wiels zien hatte een keer overslat. Et blift een posien stille an de ere kaante. "Ja, ik dochte, ik belle jow mar es op," zegt Janneke. "O," zegt Fedde. Zien oor begint te gluuien, zo hadde drokt hi'j de hoorn d'r tegenan. Et blift weer een posien aekelig stille.

(Uut: Blauw Zwiet van Karst A. Berkenbosch)

fragment

As de proemen riepe wodden, zitten zowat al de kiender uut et buurtien in de tuun van visker Jan en hi'j schuddet mar an de boom en lacht mar. Gosse is d'r niet bi'j. Veur Gosse bin haost alle daegen geliekes. Alliend zundags krigt hi'j een schone bloese an. Dan zit zien vader de hiele dag thuus in et kraantien van Jehannes de Heer te lezen. Dat bin Gosse zien beste daegen niet. Mar hi'j wet now wel zoe'n betien waor as hi'j him an holen moet.
Aorentien wet dat ok wel, mar deur kleine Willem vuult ze heur toch niet hielendal buten sleuten. Zo moet et dan mar goed wezen. Veurlopig temeensen.
As ze een dag van huus is, laoten de gedaachten an et kleine baosien heur nooit mit ruste. Onderwegens is d'r ok altied wel wat daor ze bliede om is. Schofferds drieven op heur starke vlarken boven de kraggen. Ze luustert naor de voegels in de kragge en ze praot stillegies mit et riet. Krek as vroeger.

(Uut: Wiend in et riet van Dirk Kerst Koopmans)

woensdag

9

augustus

donderdag

10

augustus

Bitter in de mond maekt et hatte gezond.
(optekend in Ni'jhooltpae)

1995

vri'jdag

11

augustus

zaoterdag

12

augustus

Ie moe'n mar ziezo rekenen:
et wodt je van gien meensken an daon.

1995

as alles waor was
wat de meensken zeden
as alles goed was
wat de meensken deden
as in de hiele wereld
in de dörpen en de steden
elk meenskekiend te eten had
of hi'j now blaank was, bruun of zwat
dan was d'r niet zo vule reden
te klaegen as op 't heden
en was d'r misschien... vrede

Lamkje Hof-de Boer
(Uut: Van mien kaant bekeken)

Herenhoentien

Een hiel klein herenhoentien zat
te rusten op een lelieblad.
Et blad dat vreug: "Hoe koj' an krek
die zeuven stippies op je dek?"

Et kleine kroontien keek 'm an:
"Daor het een blad gien kunde van,
mar kiek, ik was al zeuven keer
te gaast bi'j Oonze Lieve Heer."

Jouk
(Uut: Wille op 'e brille)

Zunne op 06.10, zunne onder 21.01

zundag
13
augustus

maendag
14
augustus

Een goeie boer stuurt zien hond d'r niet uut.
(as et slecht weer is)

1995

Maria Hemelvaart (r.k.)

deensdag
15
augustus

woensdag
16
augustus

Ie meugen wel mit de peerden jaegen,
mar ie moe'n d'r omme daenken
daj' dan niet op 'e waegen zitten meugen.

1995

Veenboekweit (2)

Weren d'r verlangens of weensken om ien of aander in odder te kriegen, dan mos dat vaeke waachten op een goed boekweitejaor. D'r zatten ok gien onkosten in buten et wark en et zi'jzaod. Op een mooie dag in september wodde ze dan op een eulieklied mit kroeme stokken of vlegels ofdösken. Et zaod zat slim los an et stro, zodat de boekweite vaeks op een klied dat vaaste bunnen was op een peer stokken, naor et dösplak toe dreugen wodde. Aanders geurde (ofvalen van et zaod) ze te veule. Nao et dösken zatten de doppen nog om et zaod. De boekweite kwam dan in een grote bak, waorin de doppen d'r oftrapt wodden mossen. Boekweittrappen nuumden ze dat. Eerst stonnen ze d'r boven op mar staorigan mit al mar henneweer trappen gongen ze d'r dieper deur. Op et laest an de bojem van de bak toe. Dan weren de doppen van et zaod of en kon et wienen beginnen. Eerst deden ze dat mit een wanne. Een soorte biezen maand mit een deuk d'r in waor as de boek krek in paste. Die wanne wodde doe ok bruukt om et kaf uut de rogge te kriegen.

Pieter Heida

Veenboekweit (1)

Et Fochteler vene en heide nammen wat een appat plak in. Hier wodde ok wel veenboekweit verbouwd. Om de drie of vier jaor wodde d'r dan een laogien bolster ofbraand. Dit gebeurde in de vroege meitied. Et vene mos niet te nat wezen, dan wol et niet branen, mar ok weer niet te dreuge want dan was et vuur weer niet te holen of et braande teveule in. Mit een venehaoke maekten ze dan eerst een laogien bolster los. Mit een vuuremmer of -körf waor as koolties vuur in zatten, gongen ze dan dit vuur poten. Vlogge mos et vuur dan even over zoe'n akker henne. De aske dee dan dienst as dong veur de boekweit. Zo hier en daor kun we in et Fochteler veld de grune strepen nog zien waor de gruppen west binnen. Dit weren de greenzen van de akkers.
Veenboekweit was een slim riskaante verbouw omdat et zo vostgevulig was. Ok van eerpels en bieten weten wi'j allemaole wel dat op venegrond et geveer veur ofvriezen veur de langste dag altied slim groot is. Veenboekweit verbouwen wodde altied wat as een lotteri'jgien zien. As et lokte kon d'r een mooie cent uut kommen.

Pieter Heida

Zunne op 06.23, zunne onder 20.44

zaoterdag

19

augustus

zundag

20

augustus

Zien praoties en vieftehalve cent
is nog gien stuver mit mekeer.

1995

Aende van de hoonsdaegen
L.K. 05.04

donderdag

17

augustus

vri'jdag

18

augustus

Zo wies as et schiethuus van Bremen.

1995

Veenboekweit (3)

Nao et schudden kwammen dan de boekweitedoppen of et kaf boven. Die wodden d'r dan iederkeer mit een kiepe- of voegelvleugel ofstreken. Laeter kwammen de wienen die iederkeer van ni'jmoodser makelij wodden. As de boekweitbouwer gien eigener van et vene was, dan mos hi'j de viefde garve an de veeneigener ofstaon as een soort hure. De veeneigener kreeg dan dus et viefde pat van de opbringst. Kwam d'r b.g. deur et ofvriezen niks van terechte, dan hadde de veeneigener ok niks. De hure gong dus mit de opbringst op en daele. Een soorte mobiele pacht. Alles bi'j mekaander wodden de heidevelden doe dus wel aorig benut.

Pieter Heida

Zunsondergang

Elke dag gaot ie,
elke dag weer opni'j,
elke dag aanders
mit regen, mist of sni'j.

In roje vlammen
tegen een blauwe locht,
mit goolden straolen
boven een ente-vlocht

Mit zulveren raanties,
om wolkens, die kroepen,
mit onweer en donder
bi'j duustere groepen.

Rond as een balle,
waarm as rood vuur,
aachter wat burgerhuzen,
zomar in de wiede netuur.

Tot diepe in 't waeter
of aachter een diek,
boven een koppel schaopen,
aachter een botterfebriek.

Soms gaot ie stille,
soms zegt ie 'tot morgen',
mar altied weer aanders
zal hi'j veur oons zorgen.

Harmen Houtman
(Uut: Stellingwarf, 1977)

maendag

21

augustus

deensdag

22

augustus

Et is zo nat as dong.
(wodt zegd as et een protte regend het)

1995

woensdag

23

augustus

donderdag

24

augustus

Dat maegien het de slabbe veur weg.
(het veur de eerste keer uut vri'jen west)

1995

Zo vlogge

poepen
kroepen
wat een staank!
perberen
leren
in de baank,
kiezen
verliezen
de hieltied opni'j,
bouwen
trouwen
de jeugd is veurbi'j.

Harmen Houtman

Drie kwat (1)

't Was disse keer niet veule weerd mit de jacht. Zo now en dan es een verdweelde haeze, een inkelde fesant en petriezen, how mar! Dawwe nog al een stokmennig knienen hebben, mag tegensworig gien woord meer, want dan komt d'r een klarre uut Den Haag, dawwe ze oprumen moeten. De knienen dan.
Mien maot en ik maekten d'r dan ok niet biester veule van. As we weer es een hiele dag deur de lange heide baenseld hadden en aovens mit de tonge op 'e leerzens, de buse nog vol petronen, mar platzak naor huus bokselden, dan maekten wi'j mekeer wies, dat 't now dan toch ok de laeste keer west was. D'r was ja gien reuk of smaek meer an! Aj' zoe'n hiele dag haost gien levend wezen zien, dan loop ie in 't laest ok mar wat te soezebroeken en as d'r dan al wat opkomt, dan schiet ie d'r vaeks nog onder langes ok. En 't kon ok wel an de petronen liggen. Die bin ok nog op gien stokken nao wat ze veur de oorlog weren. Praot mi'j d'r niet van!

Op et volgende blattien gaot dit jachtverhael wieder.

H.J. Bergveld
(Uut: De oolde pook)

N.M. 06.30

vri'jdag

25

augustus

zaoterdag

26

augustus

De panne is ommeflapt.
(as iene een miskraom had het)

1995

Zunne op 06.33, zunne onder 20.31

zundag

27

augustus

maendag

28

augustus

Waor haor zit kun gien hassens zitten.
(optekend op 'e Rizzerd)

1995

Drie kwat (2)

As Haarm thuus kwam, vreug Femmegien dan ok al nooit meer: "Hej' jim ok wat scheuten?" mar zee ze: "Hoe is 't? Hej' jim wat plezierig kuierd?" Nee, we hadden d'r tebak van. As we thuus kwammen, zollen we de pook goed invetten en dan gong ie an de balken. 't Was uut!!
Dat maekten wi'j mekeer now al een keer of wat wies, mar as wi'j dan bi'j oons hekkien ofscheid nammen, dan was 't: "Morgenvroeg half negen?" En steevaaste kwam dan: "Ofpraot!"
Zo was dat disse keer ok gaon; wi'j weren ofspreuken, dat ik Haarm de ere daegs anhaelen zol. Haarm en Femmegien wonen een aentien 't laand in en wi'j zollen om half negen bi'j de straotwegsdam wezen. Mar doe 'k daor de ere morgens, knap op 'e tied, was, gien Haarm!

Op et volgende blattien de ontkneuping.

H.J. Bergveld
(Uut: De oolde pook)

Drie kwat (3)

'k Vun 't eerst wat vremd, mar doe zag ik een briefien an de melkbusse zitten. Daor ston in: "Ik gaat niet mee. Ik heef het met de vrouw te redden." En doe was 't mi'j duudlik. Dus, 't was zo veer mit Femmegien. Ja, dan mos de jacht wel overgaon. Zwaarm huden gaot veur jaegen. En ik zakkebaande ok mar weer op huus an. Allienig ha'k d'r ok gien zin in.
Aovens in twielochten kwam Haarm bi'j oons. Hi'j kwam d'r aorig kruderig anstappen en leek goed allat. Grif een zeune, docht ik. En 't kwam krek zo uut. Doe Haarm in de kaemer kwam, zee hi'j: "Komplementen van Femmegien en wi'j hadden een zeune kregen". En in ien aosem deur tegen mi'j: "D'r zat krek een haeze bi'j Albert Fedden bi'j de moes. 'k Heb d'r mar effen mit ofrekend". Of mien vrouw dat van die haeze niet heurde, wee'k niet, mar daor doelde ze toch niet op, doe ze vreug: "Is 't een dikke, Haarm?" Mar Haarm zee: "Now, nee, hi'j is niet hielendal vol. Een goeie drie kwat!"

H.J. Bergveld
(Uut: De oolde pook)

deensdag

29

augustus

woensdag

30

augustus

Rood haor en elzenhoolt
wodt niet op goeie grond verbouwd.
(optekend o.e. in Makkinge)

1995

donderdag

31

augustus

vri'jdag

1

september

Rood haor is vossehaor. - En vossehaor dat blinkt.
Zwat haor is peerdehaor. - En peerdehaor dat stinkt.
(optekend op 'e Hoeve)

1995

z.h.v.k.

ik kon niet lachen
as ik wel es lachen wol
ik kon niet goelen
as ik wel es goelen wol
ik kon niet praoten
al zat ik nog zo vol
ik moch alliend mar daenken
en dat dee 'k zo vuus te meer
dan docht ik altied weer:
et is zo - ja -
ik bin z.h.v.k.

Lamkje Hof-de Boer
(Uut: Van mien kaant bekeken)

z.h.v.k. = zonder huselik verkeer

kleur

Een hiele dikke kikker zat
in Gietern op een plompeblad.
Die kikker zee: "Wat reer is dat!
Hier veerde krek een Friese boot
en ok al klinkt et idioot:
daor bin de plompeblaeden rood!"

Jouk
(Uut: Wille op 'e brille)

zaoterdag 2 september

zundag 3 september

Half wark is gien wark.
(Noordwoolde)

1995

Gemiddelden september: De tempereturen kommen staorigan op een leger nivo: overdag zakken ze van 21°C naor 17°C en naachs van 12°C naor 9°C. D'r vaalt tussen de 55 en 70 mm neerslag en de zunne schient tussen de 135 en 145 uren.

maendag 4 september

deensdag 5 september

Die is half zeuven.
(Dronkend; optekend in Buil)

1995

dag

Staotbosbeheer het in Mooi-Drenthe
een protte plakkies veur een tente!

Daor trekt, as et mar even kan,
dan ok een bulte volk op an!

Omdat die meensken nooit wat zeden,
wanneer ze weer naor huus toe reden,
het Bosbeheer now lessend net
bi'j ieder veld een bottien zet!

Daor staot niet op: "Wat was et fijn,"
mar simpel: "Dag kampeerterrein!"

Jouk
(Uut: Wille op 'e brille)

Luilekkerlaand

Een locht
zonder wolkens
mooi weer
en lange daegen,
elke dag zomar
luilekkerlaanse
ries mit rezienen:
de meensken
vreten en vervelen
heur dood.

Jan van Overtjonger
(Uut: Onderwegens)

Z.K.H. Prinses Claus (1926)

woensdag **donderdag**

6 **7**

september **september**

Hak maekt hak/Kuut maekt kuut/'k Breie rechtuut.
(aj' perblemen mit et breien hebben; Steggerde)

1995

V.M. 05.36

vri'jdag **zaoterdag**

8 **9**

september **september**

Die krigt lange haever.
(hi'j krigt klappen)

1995

Pech (1)

Ik hebbe lessend toch wat beleefd meensken... griezelig.. Et is nog aorig goed oflopen... mar eerlik waor... ik hadde krek lieke goed dood wezen kund. Ja... dat was niet best... Hoe as dat kwam?... Now... dat zit ziezo...
Ik zol een stokkien bi'j et kiepehokke anzetten aachter et huus en veur de fonnementen ha'k wat stiender nodig. Ik hadde boven op 'e zoolder nog een vluttien bakstiender staon, die weren overbleven bi'j een veurige timmerderi'je en die zo'k now mar bruken. Mar ik hadde niet vule zin om die stiender bi'j de trappe of te togen en daoromme ha'k op mien meniere wat uutvunnen. Goochem, vien ik zels.. ik hadde et zo uutfiespeld.. ik zette et aachterraem op 'e zoolder eupen en daor stak ik een oolde liendepaol tot uut en die bun ik van binnen vaaste onder an de pote van de grote klerekaaste. Van buten bun ik een ketrol an de liendepaol en over die ketrol dee 'k een aachterliende. Zo kreeg ik een taekel. Now en an die taekel bun ik een oolde melkpoeierkiste.. die ha'k es mitneumen uut de botterfebriek zie.. op een aovend, zo doende. Beneden zette ik de aachterliende vaaste an de klinke van de schuurtiesdeure. Snappen jim hoe 'k et hebben zol?

Vervolg op et volgende blattien

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil)

Pech (2)

Zie... de poeierkiste boven vol stiender en dan de trappe of en butendeure de taekel zaachies zakken laoten.. dan ha'k niks gien getoog mit die stiender op 'e huud bi'j de trappe daele. Now... zo zol et dus gebeuren.. Ik trok mit de taekel de kiste omhogens en ik bun de aachterliende an de schuurtiesdeureklinke. Doe gong ik naor de zoolder en daor laedde ik de kiste vol bakstiender. Doe de trappe of en bi'j de schuurtiesdeure maekte ik et touw los om de boel veurzichtig zakken te laoten. Dat wa'k temeensen van doel... om et veurzichtig te doen... mar o jie... dat leek d'r niet op, want doe et touw los was gieselde die kiste mit stiender as een bom omlegens en ikke... mit et touw in de hanen as een raket omhogens. Ja, die kiste mit stiender was vanzels vule zwaorder as ikke, want ik bin op et laeste mar een bienbieterig mannegien. Onderwegens kwammen ik en de kiste mekeer integen en we bonkten zo hadde tegen mekeer an dat et me gruun en blauw veur de ogen wodde. Boven klapte ik zo knoerhad mit de kop tegen de ketrol, dat d'r kwam ok nog rood bi'j! Die kiste klapte deur de vaort mit zoe'n zwaore dreun op 'e grond, dat de hiele bojem d'r in ien keer uut vleug... alliend de ziedkaanten zatten nog an et taekeltouw vaaste.

Hoe dit oflopt lezen jim op et volgende blattien.

Nationaole Ziekedag
Zunne op 06.56, zunne onder 19.59

zundag 10 september

maendag 11 september

Et peerd dat de haever verdient krigt et niet.
(Scharpenzeel)

1995

deensdag 12 september

woensdag 13 september

Twie haenen in ien hokke gaot niet.
(Steggerde)

1995

Pech (3)

Doe de bojem uut de kiste vleug, zakten de stiender d'r vanzels ok uut en doe was ik daor bi'j de ketrollle vule zwaorder as die lege kist op 'e grond. Dat ik zeilde op etzelde mement omlegens en et restaant van de kiste omhogens! Onderwegens kwammen we mekeer weer integen. Disse keer kreeg ik een opdonder tegen de schoolder, da'k et uut gaepte. Ik kwakte mit een hadde bats op 'e grond, krek op et staepeltien stiender dat daor al lag. Daor kwam ik zo briek op te lane, dat de rechterkni'je me hielendal aachteruut beug. Dat dee zo hatstikke zeer da'k van de veralteraosie et taekeltouw los leut. Mar daor zat boven bi'j de ketrol dat stok kiste nog an en doe 'k et touw losleut joepste dat vanzels naor beneden. Et kwam daele op et plak waor ik al lag te stoeptrekken. Ik kreeg et midden op 'e hassens! Now, dat was dan de klap op 'e vuurpijl.. veur mi'j was et zowat de genaodeklap...!
Now kan ik mezels niet vergeven, da'k niet zo snogger west hebbe om dat taekeltouw een peer tellen eerder los te laoten. Want dan was d'r ja veerder niks mit mi'j gebeurd.

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil..)

Zaod mi'jen

Morgens in de vroegte
stonnen ze d'r veur.
De aoren zwaor en riepe
beugen diepe deur.

De scharpe zende snee
an ien weg deur et zaod.
Al kleinder wodt de boeke
die nog te wuiven staot.

Garven op 'e akker
laggen d'r meer en meer.
Die mossen in de gaaste,
al dee de huud ok zeer.

De zunne zonk al wieder
over et goolden laand.
Daorginder wonk et stee,
et wark mos eerst an kaant.

Aovens stille an naor huus
deur damp die om heur kreup.
De wiend risselde nog even,
een laete voegel reup.

M. Jonker-Veenstra
(Uut: Een voegel zong)

donderdag

14

september

vri'jdag

15

september

De haene van de mik en de kiepen van de leg.
(Alles raekt in et honderd; optekend in Else)

1995

L.K. 23.10

Zunne op 07.08, zunne onder 19.43

zaoterdag

16

september

zundag

17

september

Vroeger kri'jden de haenen, zee dove Jaopik,
en now gaepen ze alliend nog mar.

1995

high koe

hai hai zee de koe
es een stikkien opstikkend'
liever high as koe

klaas kn. hofstra
(Uut: Van dat ik nog mar vaeke)

En doe... uutdrokkings

"Kleur bi'j kleur," zee de bakker, en doe gooid' ie een rotte keutel deur de krenten! (Ni'jhooltpae)

"Hier li'j et," zee de vos, en doe zat hi'j aachter een bentepolle. (Donkerbroek)

"Een ei is een ei," zee de boer (man), mar hi'j nam zels et (de) dikste. (De Hoeve, Munnekeburen, Ni'jhooltpae)

Henk Bloemhoff
(Uut: De Ovend)

maendag 18 september

deensdag 19 september

Aj' de roeperd en poeperd mar eupen holen,
dan hael ie et veer.
(optekend in Oosterwoolde)

1995

woensdag 20 september

donderdag 21 september

Die komt mooi weer op 'e hael.
(an de beterende haand; De Haule)

1995

De doeve en de roeke, een volksverhaeltien van Wube Lamers van de Kuunderwal (1)

Wat is et nust van de roeke mooi! D'r ston een hoge oolde sparreboom bi'j de hujlanen van de Kuunder, daor alle jaoren een nust in zat van een grote zwatte kri'je. Dat is een alles-eter en hi'j is niet vies van de eier van de kievieten en de gritten en hi'j wodt dan ok as een grote geveerlike rover beschouwd bi'j alle laandvoegels. Ok de jonge pieken die nog niet zo lange uut et ei binnen, bin een smaekelik happien veur de zwatte rover, en as hi'j dan zels jongen het moet hi'j een hieleboel vreten naor et nust togen. Mar et is een keunstige nustebouwer. We hebben vaeke de prachtige blauwe eier uut et nust haeld die as parelmoer in de helderwitte wolle laggen waor et nust mit stoffeerd was van binnen. De wolle haelt hi'j van de draoden daor de schaopen lopen en hi'j waskt ze eerst bi'j 't waeter om ze schone te kriegen, en 't nust is dan ok een prachtstok wark van de schraandere voegel.
D'r is ok nog een oold verhaeltien over zoe'n mooi nust. Et is ongeveer zo. De doeve, slim eigenwies dat hi'j was, wol ok graeg zoe'n mooi nust hebben, mar hi'j wus niet goed hoe hi'j daor mit an mos.

Op et volgende blattien et vervolg.

De doeve en de roeke, een volksverhaeltien van Wube Lamers van de Kuunderwal.

Hi'j was aenlik te wies om et de roeke te vraogen, mar hi'j dee dat toch op een keertien. As hi'j him dat even veurdoen wol. De roeke dee zien toezegginge onder veurweerde dat hi'j d'r een koe an verdienen wol. De doeve, niet zo min, nam dit an en de kri'je begon mit iever te bouwen in een geschikte boom. Hi'j hadde al zoe'n plassien klaor en doe miende de eigenwieze doeve dat 't mar niks was en dat hi'j et now wel kon en zee: "Hool now mar op, want now heb ik et wel zien, ik kan mi'j now wel redden!" De roeke docht: wat een eigenwies petret, mar hul daolik op mit bouwen, en nam de koe mit vanzels. Mar de eigenwieze doeve kon mit gien meugelikhied et nust veerder kriegen en bleef mit een plassien zitten. De roeke lachte him uut en hoe hi'j ok smeekte dat de roeke him nog even helpen wol, et hulp allemaole niks, want die hul daor et dover oor naor. Zo is et nog an de dag dat een doevenust eins mar een reer onofwarkt hopien toekies is. Altied zit hi'j nog te zeuren over die koe en aj' goed heuren, zegt hi'j de hieltied nog: "Roekekoe, roekekoe, roekekoe!", zo spiet et him nog dat hi'j de koe kwiet is en dat de roeke niks meer van him weten wil.

(Uut: De Ovend)

Et begin van de haast 14.06 M.E.Z.T.

vri'jdag 22 september

zaoterdag 23 september

A'k komme, zee domenee, kom ik hadde,
en doe vul hi'j met de preekstoel naor beneden.
(Ooldelaemer-Ni'jlaemer)

1995

Aende van de zoemertied
Zunne op 06.15, zunne onder 18.22
N.M. 17.54

Z.K.H. Preens Johan Friso (1968)
Ni'jjaor (isr.) 5756

zundag 24 september

maendag 25 september

Ik gunne je de koffie wel, mar de tied niet.
(optekend in Scharpenzeel)

1995

Stellingwarver plaantenaemen

Allemachtig, wat een smerige bouw! Et is allemaol rood, wit en blauw! Rood van de stinkrozen, blauw van de roggebloemen en wit van de pispotties.

stinkroze - klaproos - papaver dubium
roggebloeme - korenbloem - centaurea cyanus
pispottien - akkerwinde - convolvulus arvensis

Et leek krek as d'r een vleerpolle in de bos ston te bluuien, mar doe a'k beter keek, zag ik dat et een paepekeutel was.

vleerpolle - vlierstruik - sambucus nigra
paepekeutel - gelderse roos - viburnum opulus

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil..)

Melkster

De melkster in de jister,
Ze zat d'r now en gister,
Ze zat d'r elke dag.
Ik kon 't beslist niet laoten:
Ik wol zo graeg es praoten
As ik die melkster zag.

Ze zat veurover beugen
De haand om d'utters sleugen;
Ik zag alliend heur haor.
De melk in d'emmer broesde;
Dat schoemde en dat soesde;
Daor luusterde ze naor.

Daor zat ze op de tule;
Ze praotte - mar niet vule
Ze praotte mit die koe.
Ze klopte 'm op 'e nekke;
Doe ston ze bi'j et hekke
En nikte ze me toe.

Ik zag et zelsbewuste;
Ik zag heur jonge buste
En ...kreeg een kleur...
Heur mond en ogen lachten:
Ze raodde mien gedachten!
Ik... fietste deur...

Ik kon 't beslist niet laoten:
Ik wol zo graeg es praoten!
De woorden wust ik al!
Doe bin 'k d'r henne reden;
Et laand lag leeg! Och heden....
Now zit ze op de stal...!

Jouk
(Uut: Een haandvol speulgoed)

deensdag

26

september

woensdag

27

september

Grond lopt niet vot,
d'r kan hoogstens es iene over lopen.
(et kopen van grond is een goeie belegging).

1995

donderdag

28

september

vri'jdag

29

september

Stof wodt grof.
(eerst regent et zaachies, daornao de hieltied hadder;
Ni'jhooltpae)

1995

Vrede

Iewen
preken we
de vrede,
iewen
vechten we
om de vrede:
de eigen,
de echte
vrede.
Iewen
preken we
vergees
de vrede,
want vrede
is de meensken,
de wereld,
et leven
vremd.

Jan van Overtjonger
(Uut: Onderwegens)

Stellingwarver plaantenaemen.

An de zunnekaant was de boswal zo dreuge as hoppe, et zaand was d'r zuver maelderig, mar de theebloempies bluuiden d'r in alle fleur.

theebloeme - muizenoor - hieracium philosella

As keuning tussen et gewone volk ston et kannegien tussen brummelpollen.

brummel - braam - rubus fruticiosus
kannegien - eglantier - rosa rubiginosa

(een wilde roze mit inkelde bloempies)

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil..)

zaoterdag
30
september

zundag
1
oktober

Een koe die staot te grienen,
die krigt nog wel es wat.
(Berkoop)

Gemiddelden oktober: De tempereturen gaon hadde naor beneden: overdag van 17°C naor 11°C en naachs van 9°C naor 5°C. D'r vaalt tussen de 55 en 70 mm neerslag en de zunne schient tussen de 95 en 105 uren.

maendag
2
oktober

deensdag
3
oktober

Vroeger haj' hoolten karken en een goolden geloof.
Now hej' goolden karken en een hoolten geloof.
(optekend in Ni'jtriene)

Pottebakker

Hi'j bestuurde de schieve mit fleur,
doe kwam zi'j,
now dri'jt alles om heur.

Harmen Houtman
(Uut: Weerzien)

veur mien vader

De laeste dag

De stal is leeg,
de koenen bin vot,
de laeste dag,
wat was hi'j kot.

De rustende hanen
bin an't verzaachten.
Een bod 'te koop'
en de bussen waachten.

Harmen Houtman
(Uut: Weerzien)

Werelddieredag
Grote Verzoendag (isr.)

E.K. 15.37

woensdag 4 oktober

donderdag 5 oktober

Hadde en goed is een keunst.
(Hooltpae)

1995

Sutelaktie

vri'jdag 6 oktober

zaoterdag 7 oktober

Wat goed is moet goed blieven.

1995

Stellingwarver plaantenaemen.

Min laand maot, daor aachter in de poolder. Vuus te lege, et waeter kan niet vot, et staot d'r altied te soep en te biet en de grond is zo zoer as kreuze. D'r gruuien alliend mar snielen

snielen - zegge - corex divisa

(Een wilde hadde grösachtige plaante, cypergrösfemilie)

Ik heb een stinkhooltpolle uut de bos steuken en in de tuun zet. Hi'j dot et meraokel!

stinkhoolt - vogelkers - prunus padus

(een struke mit witte dunne bloemtrossies)

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil...)

Wetig

Jantien is now achtentachtig.
Mar, ie zien et heur niet an!
Zi'j dot nog de boerkeri'je
mit heur ooldste zeune Jan!
Aj' heur heuren risseneren
Over "'t jong" (zo nuumt ze Jan),
Blift dat altied nog "zoe'n bongel"
En gien, ok al oolde, man.
Laest zee'k tegen 't oolde meenske:
"Jan het nooit een vrouw had, wel?
't Is mar mooi, dat hi'j jongvent bleef,
Want now hej' een bulte stel!"
"Ja, dat is ok zo," zee Jantien.
"En daor bin 'k ok daankber veur,
Mar 't jong wodt al vri'j wat wetig!
Hi'j wil et haost mit weten, heur!"

H.J. Bergveld
(Uut: De oolde pook)

H.H. Preenses Juliana Edema (1981)
Maonsverduustering 17.03
Zunne op 06.39, zunne onder 17.50

zundag
8
oktober

Loofhuttefeest (isr.)

maendag
9
oktober

Een goeie Fries is altied verkolen.
(optekend in Makkinge)

1995

Loofhuttefeest (isr.)

deensdag
10
oktober

Z.K.H. Preens Constantijjn (1969)
V.M. 16.52 - Sutelaktie

woensdag
11
oktober

Goed goechelen is log bedrog.
(Ie kun wel daenken daj' haandig binnen,
mar et lopt verkeerd of; optekend in Steggerde)

1995

Stellingwarver plaantenaemen.

Ie meugen wel es deur de eerpels, want de krodde komt d'r al boven uut en die moet d'r uut veur dat hi'j begint te zaoden.

krodde - melde - atriplex hastata

(Een taoi soort onkruud op bouwlaand en in tuneń.)

Ik hadde een aentien deur de slootswal kreupen en doe 'k d'r uut kwam, ha'k de sokken en de broek hatstikke vol vörken.

vörken - tandzaad - bidens tripartitus

(Ok een onkruud, kleine gele bloempies en de zaoties zitten haokies an, krek as bi'j de kleverklasse.)

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil...)

Ien jaor warkloos

uutslaopen
eten
bosschoppen doen
thee drinken
kraante lezen
eten
tillevisie kieken
pilsien drinken
slaopen

x 365

Klaas Kn. Hofstra
(Uut: Van dat ik nog mar vaeke)

donderdag

12

oktober

vri'jdag

13

oktober

Wie in een glaezen huus woont,
moet niet mit stienen gooien.
(Der Izzerd)

1995

Sutelaktie

zaoterdag

14

oktober

Wereldmissiedag (r.k.)
Zunne op 06.51, zunne onder 17.34

zundag

15

oktober

Ontuug vergaot ok.
(aforisme van Oene Bult)

1995

et oolde klintien

een knik in de oolde rogge,
et dak verrinneweerd,
de deuren hongen schieve,
de ruten glad verweerd.
onder de oolde daoke
het men minne tieden kend,
't was vrotten om te leven
men was niet vule wend.

aj' now dat oolde klintien
es weer zien nog een keer,
dan wi'j't haost niet geleuven,
ie kennen 't ja niet meer.
want vule van die husies
bin now een twiede huus
veur volk - vaek' uut de stad,
ze numen 't 'weekend-huus'

As zoe'n husien nog es praoten kon
dan zee et vast: 'och heden
wat is de tied veraanderd -
mar bin de meensken now tevreden?"

Lamkje Hof-de Boer
(Uut: Van mien kaant bekeken)

Een biezunder blattien over een biezundere vrouw

Aj' de kommende weke dit blattien bi'j boekwinkel Zwikstra of bi'j boekwinkel Bahnmüller inleveren, kuj' tegen een schoppelike pries een prachtboek in de wacht slepen. In plak van f 16,90 betael ie f 6,90 veur et boek "Veur loon en verval", et levensverhael van Lamkje Hof-de Boer.
Vrouw Hof is geboren op 29 juni 1908 in Berkoop. Riegelmaotig leverde ze riempies en verhaelen an "De Dreije en "De Ovend". Butendat warkte ze mit an een drietal revue's, daor ze et Stellingwarfs ok zien gerak in gaf. In 1981 verscheen de eerste drok van "Van mien kaant bekeken", een bundel riempies. An now toe verschenen in tien drokken 5550 exemplaoren van dit boek.

Aj' dit levensverhael van Vrouw Hof lezen, heur ie Vrouw Hof zels vertellen. En mit die gaove het ze honderden groepen een plezierige middag of aovend bezorgd. Op 17 feberwaori 1991 kwam d'r onverwaachs een aende an et leven van een hiel biezundere vrouw.

Pieter Jonker

Wereldvoedseldag
Slotfeest (isr.)

maendag
16
oktober

Vreugde der Wet (isr.)

deensdag
17
oktober

Onweert de haast in de naacht,
krigt de winter niet maacht.

1995

L.K. 17.27

woensdag
18
oktober

donderdag
19
oktober

Een dreuge haast, gien haever in de gaast.

1995

Stellingwarver plaantenaemen.

Veur Berkoper mark hoej' niet henne gaon te neutezuken, want dan zit d'r nog kattemelk in.

neutepolle - hazelnoot - corylus avellana

(As d'r kattemelk in zit dan is de haezelneute nog niet riepe, nog niet had van binnen.)

Ie moe'n de rogge ankem jaor mar niet weer op disse hoeke zi'jen, want d'r komt zachiesan wel wat riekelik roggeroest in.

roggeroest - moederkoren - slaviceps purpurea

Roggeroest is een schimmelwoekering in de roggekorrels, die nog in de aoren zitten. Die korrels wodden vule dikker as gewoon en zwatbruun van kleur. Vergiftig. Vroeger slegen ze d'r niet zo vule acht op en dan wodden die zieke korrels wel mit maeld. Wie dan dat mael bruukte in de bri'j of in et brood, die wodde ziek, die kreeg de jokte. Dat kon wel zo slim wodden daj' d'r dood an gongen. (Ik weenske je de jokte en gien naegels om te klauwen!)

J.W. Nijholt
(Uut: Wie hunnig hebben wil...)

Vri'je tied

De iene zit veur 't kassien,
de aander lest een boek;
behalven kleine Bassien,
die dot wat in de broek.

Jouk

(Uut: Greensgeval)

vri'jdag **zaoterdag**

20 oktober 21 oktober

Ie kun zo hadde jaegen aj' willen,
mar de vielen moe'n tied hebben om te dri'jen.

Zunne op 07.04, zunne onder 17.19

zundag **maendag**

22 oktober 23 oktober

Een bek as een biele.

Mesien

Een mesien legde onbewust
zien eigien in een koekoeksnust.

De koekoek het dat ei bebruud;
daor kwam een hiel klein mesien uut.

Dat kleintien zee: "Wel sakkerloot,
wat bin mien breurs en zussen groot!"

Hi'j het mitien geweldig eten
en d'eren tot et nust uut smeten!

Hier wodt dus nog es weer bewezen,
daj' soms enorme leugens lezen!

Jouk
(Uut: Greensgeval)

Haast op 'e Langelille

Op 'e Langelille
was ik getuge
van een 'haastig branen'
- de roestbrune rietkraegen
raekten et rood
van de ondergaonde zunne -
de Tjonger schruuide
onder de hoge hoolten broggen

Even docht ik
dat de wereld
zonder kruus-reket vergong

Harmen Houtman

Dag der Verenigde Naties
Zunneverduustering 05.28

deensdag **woensdag**

24 oktober 25 oktober

Aj' een lappe op 'e rok hebben, hej' een onwettig kiend.
Dan hej' iene over de linker bille.

1995

N.M. 05.35

donderdag **vri'jdag**

26 oktober 27 oktober

Zo zoer as kreuze.

1995

een leeg bos

lopende
mit slepende voeten
deur een dik pak blaeden
een hiel bos vol
kaele bomen

ien risselend blattien
de bos is leeg
meensken en biesten
bin votkreupen
nusseld op een waârm plakkien

ien risselend blattien

en ik

Willem Jan Teijema
(Uut: Interieurarchitekt; Antekens van een andaon gemoed)

Schaopen (1)

Et was slim belangriek dat d'r flinke koppels drentse schaopen holen wodden om an genog dong veur et laand te kommen. De Weperse boeren hadden mit heur zeuvenen zo om 1890 henne zoe'n twieduzend van die sobere dierties, die heufdzaekelik heur kossien in de heidevelden opscharrelen mossen. Ok bleven de heidevelden hierdeur aorig schone, omdat de schaopen de opslag van bente en burkenpollen goed kot hullen. Sent Baron van De Fochtel het hier jaoren scheper west. Elke boer hadde een groot schaopehokke bi'j huus. Zommers om negen ure en winters om tien ure kwammen de schaopehoksdeuren los en dan gong Sent Baron mit de hiele kudde et veld in. Aovens zocht elke koppel zien eigen hokke weer op. Deurdat ze in dat zelde hokke geboren en opgruuid weren gaf dat zeker gien muuilikheden. Et weren sobere dierties die mit schraol voer toe konnen. Meitieds kwammen de drachtige euien nog wel es een posien in een greidekaampien bi'j huus. Alle daegen kwam d'r een laogien bouwere in et hokke zodat ze dan weer mooi druge liggen konnen. As et hokke vol zat, hadden ze een beste perti'j dong veur de greidekaampen om huus.

Pieter Heida

zaoterdag

28

oktober

zundag

29

oktober

Hoe oold bi'j'? Krek zo oold as mien hanen,
mar niet as mien tanen; mien neuz'
en mien oren bin gelieke mit mi'j geboren.

1995

E.K. 22.18

maendag

30

oktober

Hervormingsdag (prot.)

deensdag

31

oktober

Ik zal je wat hoesten.
(dat doe ik niet)

1995

Schaopen (2)

Sent Baron sleup naachs bi'j Geert Koops in de Weper. De zeuven Weperse boeren hadden him liekewel ombeurten een weke in de kost. Ze mossen dan morgens om negen of tien ure al eten veurdat de scheper mit de schaopen et veld in gong. Hi'j zal dan wel wat drinken en een peer broggies mitkregen hebben. Middags om twie ure gong de boer mit zien huusholing koffiedrinken, waor as de boerinne veur ieder een peer broggies bi'j klaor maekte. Aovens om acht ure was et veur de hiele huusholing weer eterstied mit de scheper d'r bi'j, as ze die die weeks temeensen op de kost hadden. Van de vroege haast tot in de naowinter was dat minstens zes daegen in de weke poteten mit gele knollegies. As et even kon mit wat slaachteri'je d'r in. Veural varkenspoties of een dreuge wost vullen wel in de smaek. Ieder kreeg dan eerst een rond bod vol en d'r kwam nog een tiele vol in et midden van de taofel te staon waor as ieder mar uuthaelen kon zoveule as hi'j mar wol. Om de gatties dan nog wat op te vullen kwam daor nog een bod vol roggenbri'j kookt in waeter mit flinke koolde melk d'r over aachter an. Dan konnen ze lekker slaopen.

Pieter Heida

Schaopen (3)

Bi'j de meitied, in et laeste van meie, mossen ze wasken wodden om de wolle schone te kriegen. Niet allienig Weper hadde zoe'n schaopskudde. Ok op 'e Fochtel hadden een stok of tien boeren haost krek zoe'n koppel. Hier was Lamert Jonker de scheper. Scheper wezen was een slim verantwoordelik wark. Die twieduzend schaopen weren heur mar toevertrouwd mit laomeri'je en zo. Ok mossen ze oppassen dat ze gien tieken en rude kregen. Alderhaande huusmiddelties zo as tebakswaeter kwammen daor bi'j te passe. Ok de klauwgies mossen zuver holen wodden, waor as nogal es teer bi'j bruukt wodde. Longontsteking kon ok geveerlik wezen. Daor konnen ze doe niet veule an doen.
Ze zeden daj' de scheper an zien kudde kenden. Overigens kwam et doe zeker ok niet op een schaopien meer of minder an, want et is ok bekend dat op een naacht twie mannen mekeer op et diepsvonder integen kwammen. Ien van die beide kwam van de kaant van Weper. Die hadde een schaopien op 'e nekke. "Zo," zegt de aander, "har i'j d'r al iene?" "Ja, of zoj' ok henne?" "Konnen wel es geliek hebben." "Oppassen dat hi'j niet praot!" "Laot dat mar an mi'j over." "Ien tikkien is genog." "Aj' et mar bekeken hebben." "Now, starkte!" Doe gongen ze elk weer heur eigen kaante uut. De grote baanders van de schaopehokken in Weper zatten doe naachs zeker niet op slot...

Pieter Heida

Allerheiligen (r.k.)
Daankdag veur gewas en arbeid (prot.)

Allerzielen (r.k.)

woensdag 1 november

donderdag 2 november

Vuurmotters bin beddepissers.

1995

vri'jdag 3 november

zaoterdag 4 november

Ik verraege van de dust.
(slim dustig wezen)

1995

Hooltwoolde

Veuruutgang
is jow oolde hatte
deursoesd

'et oolde fietsebokke
bi'j de schoele, waor we
nao Schotermark henne vlochten
bi'j die onweerbujje,

et kruuspunt
waor aj' drie keer kieken mossen
om de vierde keer
toch nog iene tegen te kommen.

zwathaorig maegien,
dat in et schoft op schoele,
veur et broodeten,
eerbiedig om stilte vraogen mos.

straote,
heuvellaand van klinkers,
waor we op schullen
as oons de modder om de oren vleug'.

veuruutgang
in de poolder,
jow hatte wodde ni'j.

vertrouwd en vrundelik
liggen jow huzen en karke
op grune wegen
naor mien 'geboorte-dörp'.

Harmen Houtman

Hanger

Een hanger hong de hiele dag
waor dat alliend veur hangers mag.

Mar doe zien breurties aovens vreugen:
"Waor bi'j' vandaege henne dreugen?"
doe zee de hanger: "Wat gemien!
Ik hebb' alliend twie heuvels zien!"

Jouk
(Uut: Greensgeval)

Zunne op 07.29, zunne onder 16.52

zundag

5

november

maendag

6

november

Een hiele spekkoper of speksnieder wezen, wodt zegd van iene die aorig geld (kregen) het.

1995

V.M. 08.21

deensdag

7

november

woensdag

8

november

Aj' zwaarm huden, dan krigt de vrouw gauwachtig een poppe.

1995

Verlotting

De Dierevrunden van Berkoop,
die zatten krap bi'j kas.
Zo kwam et dat heur laeste hoop'
nog een verlotting was.

Now gaot zoks niet zo makk'lik, heur.
D'r wodt wat van verwaacht!
Ze hullen d'r een vergeerdering veur
tot diepe in de naacht!

Doe nikte alleman slim wies:
et kwam dik veur mekeer!
En 't was een mooie eerste pries,
zoe'n drieloops jachtgeweer...

Jouk
(Uut: Greensgeval)

Is dit ok leven?

Mien oolde heit, ik klek him an.
"Bin ie mien zuster," zegt hi'j dan.
"Nee," zeg ik, "'k bin jow dochter."
Mien oolde heit, hi'j kikt mi'j an.
"Blief ie now bi'j mi'j," vragt hi'j dan,
"Ik bin hier zo allienig."

Ik zie him langs de straote gaon,
hi'j lopt mar deur en blift niet staon,
waor wil hi'j now toch henne?
Hi'j daenkt nog an de tied van doe
en wil naor 't kleine dörpien toe,
weer naor zien ooldershuus.

Zo stille zit hi'j in zien stoel,
wat het hi'j now nog veur een doel?
Wat is nog zien verlangst?
De ienzembied die is zo groot,
zit hi'j te waachten op zien dood?
Wat is 't veur him "te leven"?

M. Jonker-Veenstra
(Uut: Een voegel zong)

Gemiddelden november: Overdag zakken de tempereturen van 11°C naor 7°C en naachs van 5°C naor 2°C. D'r vaalt tussen de 65 en 80 mm neerslag en de zunne schient tussen de 50 en 60 uren.

donderdag 9 november

vri'jdag 10 november

Aj' et mit de vrouw te redden hebben,
dan komt d'r gauw een poppe.

1995

Sunte Matten

Zunne op 07.42, zunne onder 16.40

zaoterdag 11 november

zundag 12 november

Hej' de vrouw in et berre,
dan leit de vrouw in et kraombedde.

1995

Van schellieties en spotdeunties (1)

Et eerste is "Appien mit 't lappien" en dat is ok in Drente bekend.

Appien mit 't lappien
mit 't leertien veur 't gat
Appien mos kakken
mar 't leertien dat brak.

Hier is nog zoe'n dinkien

Antien Stink
mit de broek vol ink
mit de broek vol lappen
daor komt Antien Stink an stappen

En slim bekend is netuurlik

"Schellen, schellen dot gien zeer,
Houw ie mi'j dan houw 'k jow weer!"

(Uut: De Ovend)

Van schellieties en spotdeunties (2)

Vrouwluden mossen et zeker wel ontgelden, want de volgende twie riempies gaon over et zwakke geslacht:

Gesien, Gesien goezegat
die boven op 'e toren zat
en alle lekkere bri'j op at.

Henderkien slabenderkien
wat rammelt jow de boek
dat komt van alle karnemelk
en van die Fraanse soep.

Twie vierriegelige lieties, die de moekes veur heur kiender zongen:

In din dosie
Jan die pist in 't hosien
van et hosien in de schoe
zo gaot Jan naor beppe toe

Hosse bosse bente
Evert gaot naor Drente
Evert melkt de bonte koe
Evert gaot naor beppe toe

(Uut: De Ovend)

maendag

13

november

deensdag

14

november

Een leven hebben as een luus op een zeer heufd.

1995

L.K. 12.42

woensdag

15

november

donderdag

16

november

As et bi'j een eer regent,
ligt mien schottel ok niet ommekeerd.

1995

Van schellieties en spotdeunties (3)

Een spotdeuntien:

"Snieder, snieder, maek me de broek wat wieder.
Mar niet al te wied, dat hi'j van 't gat of gliedt!"

"In din din, wat vleden jaor een pieke was
Is now een oolde hin".

En:

Vi va vouwe
Kwattel op 'e dauwe
Kwattel om et gat
Zo is vi va vouwe niet 'n schat.

Moe'n we bi'j et volgende dinkien ok an wat meer daenken as dat d'r staot?

"Jan troedelt Triene
En Triene troedelt Jan
As Jan dan niet meer troedlen kan
Dan troedelt Triene Jan"

(Uut: De Ovend)

Onder de bomen

Onder de bomen
daor tovert de zunne
gooldene spatters
op mosgruun flewiel.

Onder de bomen
bluuit buten de paeden
in rimboe en roegte
de bosorchidee.

Onder die bomen
daor fluustren stemmen
van nimfen en heksen
en zwat is de naacht.

Onder die bomen
daor hangt nog in schemer
heur zulveren spinsel
op 't warrig strewiel.

Onder de bomen
daor trippelt et bouwmannegien;
et reekalf leit rustig,
de schoffert die waacht...

Peggy Klinkhaemer
(Uut: Tjongerbrogge)

vri'jdag 17 november

zaoterdag 18 november

Aj' geld hebben doej' wonderen,
aj' et niet hebben is et donderen.

1995

Zunne op 07.54, zunne onder 16.30

zundag 19 november

maendag 20 november

Gek is lastig, mar bliend is nog minder.
(De Hoeve)

1995

Oonze plaknaemen in et Stellingwarfs.

In Oost-Stellingwarf vienen we Oosterwoolde, Makkinge, Appelsche, Oold-Appelsche, Else, Tronde, Raevenswoold, De Fochtel en De Haule. Veerder Donkerbroek, Haulerwiek, Waskemeer, Langedieke, Berkoop, Ni'jberkoop.
In West-Stellingwarf hebben we meer dörpen: Wolvege, Buil, De Oosterstreek, Noordwoolde mit de Miente, Zaandhuzen, De Hoeve, Vinkege, Steggerde, Peperge, De Blesse mit Blesdieke.
Ooldetriene, Ni'jtriene, Ooldelaemer, Ni'jlaemer, Sunnege, Scharpenzeel, Munnikeburen, Sliekenborg, De Langelille en Spange liggen in de Westhoek. En dan hej' netuurlik nog Hooltpae, Ni'jhooltpae, Der Izzerd, Hooltwoolde en Ni'jhooltwoolde. En now mar hopen dat ik niet iene vergeten bin.

Pieter Jonker

verleuren

Bezuukure, kwat veur twieje
daor komt hi'j weer,
hi'j dot de deure eupen,
ze kent him niet meer.

Ze zicht him wel zitten,
mar vragt niet over thuus,
niet naor de kiender,
ze wil ok niet naor huus.

Ze glimkt niet meer
zo as ze kon, altied,
zels heur eigen naeme
wet ze hielegeer niet.

't Is kwat veur drieje,
een ure kon hi'j heuren
naor die onbekende stemme;
hi'j het heur al verleuren.

Harmen Houtman
(Uut: De Ovend)

deensdag 21 november

woensdag 22 november

Aj' gek wodden komt et je in de kop an.
(optekend in Makkinge en Berkoop)

1995

donderdag 23 november

vri'jdag 24 november

Stokkien in de braand. - Gekhied an de kaant.
(De Hoeve)

1995

Meule in Appelsche.

De eerste berichten over een zaodmeule in Appelsche bin al slim oold. Op de kaorte van Schotanus van 1685 wodt de meule angeven op "De Bult", an de zaandweg naor Else. Mar al op 5 april 1639 is d'r een maelvergunning geven. D'r is spraoke van een standerdmeule. Die meule is in 1754 vervongen deur een ni'je standerdmeule. Op 20 feberwaori 1899 wodt de oolde meule ofbreuken en mit et ofbraokhoolt wodt de klokkestoel restaureerd. D'r kwam een ni'je meule an de Vaort Noordkaante in opdracht van Anne en Pieter Mulder en Jan van Zanden. In 1914 wodde de meule alweer ofbreuken. Mar d'r het nog een meule in Appelsche staon, even ten noorden van de oolde weg naor De Fochtel. In 1852 is de Veenemolen in Oosterwoolde ofbreuken en in Appelsche weer opbouwd. In 1898 vreug K.H. Gorter nog een vergunning an veur disse meule, mar op een kaorte van 1904 van Appelsche komt disse meule al niet meer veur.

(Gegevens J. Klaver)

zeer geleerde heren

jim studeren
promoveerden
deur uutperberen
in de atmosferen
mar de geveren
dat wi'j dommiet kreperen
bin aanst niet meer te keren

et lopt uut de haand
mit al jim verstaand
et maekt meensken bange
et gaot al zo lange
et is een ougries
wor in Godsnaem' toch wies!

Lamkje Hof-de Boer
(Uut: Van mien kaant bekeken)

zaoterdag 25 november

zundag 26 november

Geld wil gien aarmoede zien.
(aj' je schaemen veur een aarm femilielid, Berkoop)

1995

maendag 27 november

deensdag 28 november

De geldbuul hangt nooit gien honderd jaor veur dezelde deure.
(de centeraosie is altied onwisse; Langedieke)

1995

Meule De Blesse

Hiel vroeger ston d'r al een zaodmeule ten oosten van de Rieksstraotweg. De meule ston zowat tegenover de ofslag naor Blesdieke. Van disse meule is aenlik niks bekend. Van de zaodmeule an de westkaant van de straotweg weten we wel wat meer. Hi'j wodde bouwd in 1834. Lichtkaans in opdracht van Philips Schlecht. Laeter was Roelof Schlecht de eigener. Op 16 november 1915 besleut et bestuur van de R.K. Boerebond de meule te kopen. Niet alle bestuursleden weren d'r veur, mar de koop gong wel deur. De pries is f 4.000,-- incl. eventaoris, pakhuus, grond en woning. De vroegere knecht van Schlecht, Egbert Visser, wodde de ni'je mulder. Om 1958 henne is de meule tot stellinghoogte ofbreuken deur een slopersbedrief uut Jubbege.

(gegevens J. Klaver)

wiezer

Midden in een bult oold iezer
lag een klokkien mit een wiezer
Die ston boven de twiehonderd!
- Waoromm' kiek ie zo verwonderd?

Jouk
(Uut: Wille op 'e brille)

woensdag
29
november

donderdag
30
november

We zuken allemaole et gelok,
mar et gelok zuukt mar enkelen.
(Hooltpae)

1995

Gemiddelden december: Overdag zakken de tempereturen van 7°C naor 5°C en naachs gaon ze naor beneden van 2°C naor 0°C. D'r vaalt gemiddeld tussen de 65 en 80 mm neerslag. De zunne schient tussen de 35 en 45 uren.

vri'jdag
1
december

zaoterdag
2
december

Een geloksspinnegien in de morgen brengt zorgen.
(De Fochtel)

1995

De meule van Hooltpae

Al in 1664 hadde Hooltpae een zaodmeule. Op 'e kaorte van Schotanus staot de meule angeven op 'e Meulepolle. Et was een standerdmeule. Om 1770 henne wodde de meule vervongen deur een ni'je standerdmeule. Disse meule wodde in 1824 kocht deur Yske Sents van der Meer. Hi'j zol nog honderd jaor dienst doen. De laeste mulder was Klaas van der Meer, die mit twie breurs ok nog een zaodmaelderi'je en een bakkeri'je exploiteerde. In de bakkeri'je wodden vuufponds roggebroden van roggenmael bakt, et mael wodde op 'e meule maeld. D'r lag een meulevaort richting De Lende, de Meulewiek. In 1874 wodde de meule sloopt in opdracht van wedevrouw Van der Meer, Aaltje Everts Akkerman. D'r zol een ni'je meule bouwd wodden, mar dan mos de oolde ofbreuken wodden neffens de wetgeving. In 1878 is de ni'je meule klaor, mar hi'j staot niet meer op et oolde vertrouwde plakkien op 'e Meulepolle, mar an de Heufdweg aachter paand no. 116. Et is een achtkaante stellingmeule. Op 15 augustus 1915 slat de bliksem in en braant de meule of. De muren tot stellinghoogte bleven staon en daor wodde een opslagschure van maekt. De meule is spietiggenog niet herbouwd. Boven de deure is nog een stien mit et jaortal 1874 en de letters A.E.A. (Aaltje Everts Akkerman).

(gegevens J. Klaver)

butenlaander

ik bin verhuusd naor de Raandstad
protte beton, asfalt en meensken
drokke meensken
in een haostige, jachtige wereld

aenlik heur ik hier niet
waor 'k wel heur staot in mien paspoort
geboorteplak: Oost-Stellingwarf

Willem Jan Teijema
(Uut: Interieurarchitekt; Antekens van een andaon gemoed)

Eerste Adventszundag
Zunne op 08.16, zunne onder 16.17

zundag **maendag**

3 **4**

december **december**

De kost gaot veur et gemaek.
(Langedieke)

1995

Sunderklaosaovend

deensdag **woensdag**

5 **6**

december **december**

Een tuut is een geluud.
As de iene snuut op de aandere sluut.
(Sunnege-Ooldetriene)

1995

V.M. 02.28

donderdag 7 december

vri'jdag 8 december

Goed ark is et halve wark.

1995

Dag van de rechten van de meenske
Zunne op 08.25, zunne onder 16.14

zaoterdag 9 december

zundag 10 december

Niks zeggen en hi'j gaert ze wel.
(stiekem luustren en daor je
veurdiel mit doen; Steggerde)

1995

Bikkelen (1)

Een bikkel is een kootbottien uut een dierepote. De bikkels, die veur dit spullegien bruukt wodden kwammen meerstal uut een geite-, hatte- of schaopepote. De kiender hadden et liefste de bikkels uut een geitepote, want dat weren de kleinsten. Kiender van boeren die et wat beter beuren mocht hadden ok wel keunstbikkels, die koj' in de winkel kopen. Dat weren hiele mooie kleinties, van tin.
An een bikkel zitten dudelik vier verschillende kaanten en die hadden alle viere een naeme. De kaante waor de bikkel et stevigst op staon kon wodde staondertien nuumd. Daor tegenover zat de kaant van et essien. De bolle kaant was et boekien en tegen et boekien over zat et gattien. De kiender wollen op heur meniere wel es wat hollaansachtige woorden bruken en dan wodden de naemen: standerkes, buikjes, essekes en gattekes.

Op et volgende blattien wieder lezen.

J.W. Nijholt
(Uut: De Ovend)

Bikkelen (2)

Veur et spullegien weren vier bikkels neudig en een katsjeballe. Een stok of vier, vuuf maegies gongen in een kringegien zitten en dan kon et beginnen. Wie d'r beginnen mocht, wodde wel es omme iene-miene-mutterd, mar et was vanzels ok wel es de bertaolste!
Die begon hadde de vier bikkels in de rechterhaand en de balle in de linker. Wie links was dee et krek eersomme. Dan wodde de balle opgooid en intied dat die omhogens gong en weer omlegens kwam, wodden de vier bikkels op 'e grond flapt. Intied dat dit gebeurde, mos de balle weer opvongen wodden. De bewegings van et kiend mossen vliegensvlogge uutvoerd wodden, en toch sekuur: de balle mooi recht omhogens en de bikkels mooi vlak bi'j mekeer op 'e grond. Aanders lokte et nooit!

Op et volgende blattien wieder lezen.

J.W. Nijholt
(Uut: De Ovend)

maendag

11

december

deensdag

12

december

Et geval is d'r, en 't kiend moet redderd wodden.

1995

woensdag

13

december

donderdag

14

december

Et grootste gewin is kattegespin.

1995

Bikkelen (3)

As de bikkels op 'e grond laggen en de balle was opvongen, dan wodde d'r keken naor de staand van de bikkels. Waor de meerste kaanten van omhogens laggen mos ze mit deurgaon. Laggen ze alle viere ongeliek, dan mocht ze zels weten waor as ze deurgong, mar ze mos dat wel zeggen. Lao'n we es annemen, dat d'r twie laggen mit de s-kaante omhogens, iene mit een boekien en iene mit een gattien bi'jveurbield. Dan mos de speulster deurgaon mit de essies. Dat gong zo:
De balle wodde weer opgooid en opvongen en intied mos iene van de 'niet-s'-bikkels mit de rechterhaand ommedri'jd wodden, totdat de s boven kwam. Ze mocht drie keer perberen. Niet klaor: of! Volgende. Balle niet vongen: of! Volgende.

Et laeste stokkien staot op et volgende blattien

J.W. Nijholt
(Uut: De Ovend)

Bikkelen (4)

Lokte et wel, dan kreeg ze ok nog drie keer de kaans om de vierde bikkel op essies te dri'jen. Lokte dat, dan was de eerste ronde ofwarkt. De speulster mocht dan weer van veuren of an beginnen, mar dan mocht ze de s-kaant niet weer bruken. Ze kreeg dan weer bi'j elke kaant van de bikkel drie kaansen.
Ze was hielemaole klaor, as ze zo alle vier bikkelkaanten ofwarkt hadde, mar dat lokte haost nooit, he'k wel begrepen. D'r was haandighied, snelhied en een protte concentraosie veur neudig om d'r hielhuuds deur te kommen.
Een floddertroel kreeg et nooit hielemaole klaor. Een stok of wat kiender konnen d'r tieden zute mit wezen!

Ik hebbe et beschreven zo as de schoelemaegies et omme 1900 henne in Ni'jlaemer speulden.

J.W. Nijholt
(Uut: De Ovend)

Keuninkrieksdag
L.K. 06.33

vri'jdag
15
december

zaoterdag
16
december

Op et aende van de daegen ziej' malle gezichten.
(De Hoeve)

1995

Zunne op 08.32, zunne onder 16.14

zundag
17
december

maendag
18
december

Gezondhied en een vrolik gemoed
is veul beter as veul geld en goed.
(De Hoeve)

1995

De sprong

doe hi'j op 'e raand
van et balkon ston
vreug hi'j himzels of,
welke sprong
hi'j et beste doen kon,
die bi'j dattien
betonnen balkons langes
of de sprong
die ontelbere onzekere
jaoren duren kon.

Harmen Houtman
(Uut: De Ovend)

slagveld

Een oolde katte lag doodstille
te moezen, vlakbi'j Bekhofs Tille.

Daor kwam een moesien ... Dat was klap!
en doe nog iene grote hap...

Et moesien zee: "Da's now de pest!
't Het hier altied een slagveld west!"

Jouk
(Uut: Wille op 'e brille)

deensdag

19

december

woensdag

20

december

D'r is aorig vlocht op 'e husse.
(een boel belangstelling)

Begin van de winter 09.14 M.E.T.
N.M. 03.22

donderdag

21

december

vri'jdag

22

december

Et is bi'j him altied hael an en krieg meer.

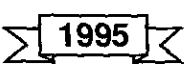

zille

Et spoor van golven
dat oons volgt
over de vlakte
van waeter en waeter,
waaiert in reenfels uut
naor et laand
in de diezige veerte.

Veur oons zweeft
et nog verzonken eilaand,
waor oons leven dommiet
zonder zille in een aander
ritme veerder gaot,
waor de hakke niet
tegen de spoorstok slaot.

Jan van Overtjonger
(Uut: Zonder zille)

december

kotte daegen - lange naachten
tied van spanning en verwaachten
veur kiender en veur grote meensken
mit veul grote en kleine weensken
riemen, dichten, goed en kwaod
kreupelriem en uut de maot'
geheimen aachter kaastedeuren
sleutels vot, kan ok gebeuren
keerz'locht, hulze- en sparretakken
kastfeest - euliekoeke-bakken
eten, drinken, bisschopswien
of wat eers in 't riemertien
dan veul heil en zegen weensken
veur femilie - ere meensken
en mar niet te vule daenken
schinken nog een glassien vol
maeken nog een betien lol
vraogen niet hoe et kommen zal
in de wereld overal,
wat west is moe'n we dat vergeten
de toekomst - willen we die weten?

Lamkje Hof-de Boer
(Uut: Van mien kaant bekeken)

zaoterdag
23
december

zundag
24
december

Iene die slim drok en onrustig is,
die vligt henneweer as een voegel
die de katte bi'j de eier het.

1995

Eerste Kastdag
Z.H. Preens Bernhard jr. (1969)

maendag
25
december

Twiede Kastdag

deensdag
26
december

Bi'j 't winter veer vot op 'e scheuvels,
bi'j 't zoemer gien honger en euvels.

1995

december

't Laandschop kael en koold
Onder de witte deken
Waacht et aende van 't jaor,
Dat haost is verstreken.

Ok de meenske waacht
Kikt uut naor 't ni'je jaor.
Luustert naor de tieding,
Zo oold mar nog zo waor.

De tieding van hoop en vertrouwen.
Oh, God, geef dat we daor op blieven bouwen.

Zwaantje Kuiters-Keizer

Ni'je kelinder

En as alles een betien mitweert, dan hebben jow al een ni'je Stellingwarver kelinder in huus en aanders nog mar gauw even naor de winkel. As jow d'r ok aorighied an hebben, kuj' ok wel es even een stokkien veur disse kelinder schrieven. Misschien kennen jow nog wel een peer oolde recepten, een mooi gezegde of een mooi veurval. Alderhaande aorige infermaosie in en over et Stellingwarfs is welkom. Mit een protte wille hebben we disse kelinder veur 1995 saemensteld. We hopen dat jim ok in 't ni'je jaor 1996 weer volop mitdoen an de aktiviteiten van de Stellingwarver Schrieversronte. Ie kun mit een goed veurnemen beginnen: lid wodden van de Schrieversronte en zes keer in et jaor kriej' dan et tiedschrift "De Ovend", ie kun je anmelden veur de cursus Stellingwarfs die mit veertien daegen weer uut aende gaot, of doe es een keer mit mit de sutelaktie. En ok in 1996 zullen d'r wel weer aorige Stellingwarver boeken te koop wezen. Gao es naor een Stellingwarver tenielaovend of dri'j es Stellingwarver meziek. Mar veural: praot, schrief en lees Stellingwarfs! Et Stellingwarfs is van oons mitmekeer. Laowwe d'r een betien zunig op wezen!

Uut naeme van de redaktie en de uutgever,

Pieter Jonker

woensdag

27

december

donderdag

28

december

Mist brengt vost in de kist.

1995

Zunne op 08.37, zunne onder 16.23

vri'jdag

29

december

zaoterdag

30

december

Ie moe'n de boer nooit allienig laoten
mit de flesse en mit de maegd.
(Ni'jhooltpae)

1995

I remember

't was een toer om disse morgen
weer gewoon an 't wark te gaon
mit de daegen in de warre
nee, et was mi'j niks gedaon
d'r was gien ding dat op zien plak was
't hiele huus zat onder 't stof
doe ik de trommegies wat nao zag
vun ik nog taoi, 't was wel wat slof
dennenaalden op et kassien
op 'e taofel, op 'e grond
op et aanrecht lege glassies
een vremde smaek ha'k in de mond
in mien heufd was 't nog wat warrig
kon ik et niet goed meer an
doe inienen -
I remember, 't was december
waor 't van kwam

Lamkje Hof-de Boer
(Uut: Van mien kaant bekeken)

Iene keer

Ie weren een schat
ie weren begerig
en ik wus hiel zeker
et was wederkerig.

Ik gong niet mit
en hul mien 'fesoen'
ik wus et iniens
't was om iene keer
te doen.

Harmen Houtman
(Uut: Weerzien)

Ooldejaorsaovend

zundag
31
december

Ni'jjaar
Dag van de Vrede

maendag
1
jannewaori

Hool mit mekere ét Stellingwarfs in ere!
Ok in 1996!

1995/6

Oold en ni'j

Van 't oolde jaor naor 't ni'je
mit de beste weensken
en een hiel lekker slokkien
veur alle eerdse meensken.

Van 't oolde jaor naor 't ni'je
mit duzend euliebollen
en wetend wat we willen
en daenkend an wat we zollen.

Van 't oolde jaor naor 't ni'je
mit vuurwark op 'e straoten,
mit alle buren voesken
en morgen kommen de kaorten.

Sunt Thomasklaanken
over bouw en over greiden
gerattel en geknetter overal
en gillende keukenmeiden.

Van 't oolde jaor naor 't ni'je,
dat liekt toch niet zo min,
overgang, veraandering
een warkelik ni'j begin?

Kiekend op de klokke,
waachtend op de twaelf slaegen:
Negentienzesenningtig
hebben jow betere daegen?

Harmen Houtman.